

TREBALL FINAL DE GRAU

La premsa anarquista a Figueres durant la guerra civil.

El cas del setmanari *Vibraciones*

Autor: Ariadna Llorca Ruiz

Tutor: Narcís Iglesias

Estudi: Comunicació Cultural

Data d'entrega: Maig 2019

Resum

Aquest treball és un estudi de la premsa local anarquista de Figueres durant la guerra civil. Per tenir una visió completa he elaborat un context històric on exposo el sorgiment de l'anarquisme a Catalunya i a Figueres, els fets que van ocórrer després del cop d'estat i com es varen desenvolupar els primers mesos a la comarca. També contextualitzo la premsa local: quins diaris es publicaven abans de la guerra, com va canviar la situació a causa de l'alçament militar i quins diaris anarquistes van sorgir durant la guerra civil. Per dur a terme la investigació analitzo amb profunditat el cas de *Vibraciones* (1937), un setmanari que va donar veu a aquest moviment. L'he analitzat a partir de l'estructura informativa, dels continguts que apareixen (com va enfocar la guerra, la vida a la rereguarda, les idees anarquistes, etc.) i per últim la seva línia informativa a través d'una anàlisi crítica del discurs. Amb aquest estudi busco exposar a través d'un diari local, una història diferent de la guerra i la revolució a Figueres.

Paraules clau

Anarquisme, anàlisi crítica del discurs, guerra civil, premsa, Figueres

Abstract

This paper is a research of local anarchist press in Figueres during the civil war. In order to have a complete picture I have developed a historical background where I present the anarchism emergence in Catalunya and Figueres, the events that happened after the putsch and how the region developed by the first months. I also contextualise the local press: which newspapers were published before the war, how the situation changed because of the military uprising and which anarchists newspapers showed during the civil war. In order to carry out the investigation I analyze the case of *Vibraciones* (1937), a weekly newspaper who gave voice to this movement. I have analyzed it based on the informative structure, the contents that appear (how the war focused, life in the rear, anarchist ideas, etc.) and finally its information line through a critical analysis of discourse. With this study I seek to present by means of a local newspaper, a different story about the war and the revolution in Figueres.

Keywords

Anarchism, critical discourse analysis, civil war, press, Figueres

Índex

1	Introducció	4
2	Context històric	6
2.1	L'anarquisme a Catalunya	6
2.2	Antecedents de l'anarquisme a Figueres	7
2.3	Premsa de Figueres	8
3	Guerra civil a Figueres	10
3.1	El cop d'estat	10
3.2	Comitès, milícies i col·lectivititzacions	10
3.3	Alcaldia CNT	12
3.4	Els fets de Maig del 37	13
3.5	Premsa durant la guerra civil	14
3.5.1	Premsa anarquista de la guerra civil	15
4	Anàlisi descriptiva de <i>Vibraciones</i>	17
4.1	Característiques	17
4.2	Objectius	18
4.3	Temes	18
4.4	Seccions	26
4.5	Col·laboradors	30
5	Anàlisi interpretativa de <i>Vibraciones</i>	32
5.1	Línia informativa	32
5.2	Polèmiques	34
5.3	Censura	36
5.4	Campanyes	37
6	Conclusions	41
7	Referències bibliogràfiques	44
8	Referències del corpus	47
9	Annexos	56

1. Introducció

Entorn la Guerra Civil espanyola s'expliquen records, s'escriuen diferents relats i es publiquen milers de textos, memòries, tesis, etc. Molt pocs però, expliquen aquesta història. Em refereixo a l'existència d'una determinada premsa que portava darrere un moviment, una revolució. En una ciutat com Figueres, on imperava el federalisme republicà –o això ens han fet creure– existia una massa treballadora, que amb l'esclat de la guerra, no va dubtar a unir-se al bàndol anarquista.

Figueres comptava amb un ampli ventall de diaris d'ideologia diversa, des de tradicionalistes i catòlics com *La Veu de l'Empordà* (1900-1936), fins a pensaments més d'esquerra amb premsa republicana i federal com *Empordà Federal* (1911-1938). L'inici de la guerra va donar lloc, però, a una sèrie d'esdeveniments que van provocar que molts diaris deixessin de publicar-se i, en contrapartida, van aparèixer diversos diaris d'ideologia anarquista.

El que em proposo fer és una recerca sobre la premsa d'aquest moviment i els successos que es van produir a Figueres durant els mesos de vida dels diaris, construint així un recorregut històric i periodístic de l'època.

Per aconseguir-ho, explico quins foren els orígens del moviment a la ciutat, com va evolucionar amb els anys, els fets que varen portar a sindicats anarquistes a aconseguir l'hegemonia dins la ciutat (arribant fins i tot a l'alcaldia) i els motius pels quals van perdre-la, configurant així un context històric de l'època. Després exposo la premsa d'aquells anys, ressaltant dos diaris: *Brollador/Butlletí d'Assistència Social* i *A La Lucha*, d'ideologia anarquista, i per últim estudio en profunditat el setmanari *Vibraciones*, ja que és el que compta amb més exemplars publicats. D'aquesta manera pretenc observar com es vivia la guerra a Figueres, quines eren les majors preocupacions del moviment anarquista, quin paper tenia en la societat figuerenca, i com es va desenvolupar el diari durant els seus mesos de vida.

Per dur a terme l'anàlisi de *Vibraciones* he realitzat una tasca de buidatge analitzant els articles del diari per conèixer la seva línia informativa. El treball de camp el començo amb una part descriptiva on explico les característiques, els temes que es tracten, les principals seccions, els col·laboradors del diari, etc. És a dir, faig una anàlisi del contingut i del model informatiu, i exposo els assumptes més comentats. Fet això, passo a la part interpretativa a través de l'anàlisi del discurs de diverses peces escollides per exposar la intenció del diari, a

qui dóna veu, el discurs ideològic que transmet i la seva actuació dins la societat. Assenyant a més, les polèmiques i campanyes que es van exposar al diari.

Per poder dur a terme aquest treball he hagut de cercar informació a diversos fons d'arxiu, com l'Arxiu Comarcal, l'Arxiu Municipal de Figueres i el fons en línia dels Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos. He utilitzat l'Hemeroteca de la Biblioteca Carles Fages de Climent, on tenen digitalitzats els exemplars dels periòdics escollits per poder fer l'anàlisi dels diaris i també he hagut de cercar informació a diverses biblioteques com la Biblioteca de Figueres i a la Xarxa de Biblioteques de la Universitat de Girona.

Per classificar les fons utilitzades en l'estudi, la bibliografia consta de "Referències bibliogràfiques", on es troben els llibres, webs, blogs, etc. que he consultat, i per altra banda, les "Referències del corpus" on apareixen els articles de *Vibraciones* que he analitzat per poder dur a terme una correcta anàlisi del diari.

2. Context històric

2.1 L'anarquisme a Catalunya

Les idees anarquistes arriben a Espanya en un context de revolució i repressió. A causa de les pèssimes condicions de vida en què vivien els obrers, les crisis socials eren freqüents. El moviment obrer s'anava organitzant a poc a poc amb la ideologia de pensadors socialistes com Karl Heinrich Marx (1818-1883) i Friedrich Engels (1820-1895) i d'anarquistes com Joseph Proudhon (1809-1864) i Mikhail Aleksandrovič Bakunin (1814-76). Gran part de les idees d'aquests pensadors es van difondre a Catalunya després de la Revolució de 1868, quan una part del moviment obrer català s'afilia a l'AIT, l'Associació Internacional de Treballadors.

L'AIT creia que l'emancipació del proletariat l'havien de portar a terme els mateixos treballadors i fou la revolució de setembre de 1868 la que va produir l'establiment de l'AIT a Espanya consolidant-se pròpiament a Barcelona el 2 de maig de 1869 i a Madrid el 24 de desembre. A mesura que passaven els anys cada cop més ciutats de la Península s'unien a l'Associació (Cárdaba, 2013a).

La delegació espanyola de l'AIT passarà a denominar-se la FRE (Federació Regional Espanyola) després del Primer Congrés Obrer Espanyol, celebrat a Barcelona el juny del 1870, i ràpidament s'expandeix a les comarques de Girona, on s'adhereixen les societats obreres dels pobles i ciutats de la zona (Cárdaba, 2013a). No obstant això, aquesta unió no va durar gaire per causes tant externes com internes: des de l'Estat va ser il·legalitzada, i més tard, es va exercir la repressió contra els seus afiliats. A això cal sumar les disputes internes de l'AIT entre socialistes (seguidors de Marx) i anarquistes (seguidors de Bakunin), que van provocar l'escissió definitiva de l'associació. La FRE va quedar molt debilitada i l'any 1881 es va dissoldre. Al mateix any però, la branca de la FRE que optava per l'anarcocol·lectivisme¹ va crear la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola (FTRE) que, a diferència de la branca anarcocomunista, rebutjaven la violència. Tanmateix, la ineficiència de la FTRE en la resolució dels conflictes socials va provocar que els anarcocomunistes agafessin força a Catalunya.

Durant l'última dècada del segle XIX, les idees modernistes van crear vincles amb el pensament anarquista, fet que va produir que arribés a sectors intel·lectuals a través de revistes, periòdics, llibres i converses. Les idees llibertàries cada cop agafaven més força i el

¹ Branca de l'anarquisme que proposa, a partir d'una revolució social, una societat basada en l'organització en col·lectivitats, on els treballadors són els amos dels mitjans de producció. Rebutjen l'organització estatal i la propietat privada i aposten per l'autogestió i la lluita sindical.

1907 anarquistes, socialistes i republicans van crear l'associació Solidaritat Obrera, l'antiga federació local de Barcelona. Aquesta organització va començar a publicar el que col·loquialment es coneixia com "la Soli", *Solidaridad Obrera* (1907-1939), un periòdic que manifestava les opinions de la Federació (Cárdaba, 2013a). Serà la precursora de la CNT (Confederació Nacional de Treballadors), fundada a Barcelona entre 1910-1911, una organització a favor de l'acció directa i la vaga general.

2.2 Antecedents de l'anarquisme a Figueres

Figueres, capital de comarca, durant l'últim terç del segle XIX era una ciutat mercantil i comercial on hi havia indústries agrícoles, alimentàries, i sobretot de pell, amb una quarantena d'empreses adoberes i altres que giraven entorn d'aquest sector. A la premsa de l'època, Figueres no apareix com una ciutat conflictiva. Com afirma Cárdbaba (2013a, p. 455), aquest fet podria ser causat perquè "la dispersió de la mà d'obra facilitava el control als propietaris de tallers, republicans federals la majoria". Això no significa que els obrers figuerencs no s'organitzessin; amb la creació de la FRE algunes societats obreres es van adherir a la Federació Local, com és el cas de Unión de curtidores o la societat dels blanquers², que el maig de 1871 van posar en marxa un centre instructiu.

Amb els anys cada cop hi havia més societats obreres: trobem "La Franqueza" (societat de resistència dels blanquers) i altres societats de paletes, fusters, i pagesos (Cárdaba, 2013a). No obstant això, el moviment no era gaire fort a Figueres; si més no, es desconeix cap esdeveniment rellevant durant aquells anys. Tanmateix amb la creació de la CNT, que promovia el sindicat com a òrgan de lluita social, van aparèixer sindicats pròpiament constituïts com La Gaveta, La Paleta, La Fortaleza i La Unión de Dependientes. Aquestes organitzacions formaven part de la Federació Local de Sindicats Únics de Figueres, adherits a la CNT, que va ser clausurada el 1924. Fins a les acaballes de la Dictadura de Primo de Rivera (1929) no van poder tornar a organitzar-se, però l'any 1931 ja eren 700 afiliats (Cárdaba, 2013a). Malauradament, aquest elevat nombre va disminuir a causa del trentisme,³ ja que molts van afiliar-se als Sindicats d'Oposició.

Com afirma Cárdbaba (2016, p. 223) "la premsa local ens mostra una Figueres tranquil·la, controlada sense problemes per ERC i sense cap protagonisme destacat de la CNT", no

2 Persona que adoba les pells dels animals després d'haver-ne estat eliminat el pèl o la llana, per a transformar-les en matèries utilitzables per a la confecció de calçat, vestit, marroquineria, tapisseria o altres aplicacions d'adoberia.

3 Sector de la CNT contrari a les tàctiques insurreccionalistes que després de publicar un manifest en contra de la radicalització, va decidir separar-se de la CNT al març de 1933.

obstant això, diversos sindicats havien aconseguit, a través de la pressió sindical, millores laborals i salarials.

El 1934, com a conseqüència de la repressió pels Fets d'Octubre⁴, la CNT figuerenca va tornar a ser il·legalitzada, però seguí activa de forma clandestina. El juny de 1936 era una federació que agrupava 300 afiliats en 16 sindicats: “Construcció, fusters, pintors, lampistes i electricistes, alimentació – amb tres seccions; diversa, xocolates i farines – agricultura, barbers, professions liberals i ensenyament, ram de diverses –amb una secció femenina– administració i sanitat” (Cárdaba, 2013, p. 469).

2.3 Premsa de Figueres

La premsa que es publicava abans de la guerra civil a la ciutat de Figueres era molt variada. Segons Anna Teixidor Colomer (2009) s'arriben a editar fins a dinou periòdics, deu dels quals es publicaven abans de la Segona República: *El Herald* (1885-1935), *El Boletín de la Cámara Agrícola de l'Ampurdán* (1900-1936), *La Veu de l'Empordà* (1909-1936), *Empordà Federal* (1911-1938), *Libertad* (1915-1933), *Canigó* (1926-1936), *Los Santuarios Católicos* (1926-1936), *La Dansa més bella...*(1928-1932), *Santa Maria del Mont* (1928-1934), i *Vida Parroquial* (1928-1936).

Després de les eleccions del 14 d'abril de 1931 i la posterior proclamació de la República, es publicaren nou capçaleres més, on en trobem dues de caràcter polític: *L'Espurna* (1931) i *Avant!* (1931-1933 /1936-1937); tres estudiantils: *Styl·lus* (1934-1936), *Joventut* (1934) i *Vida escolar* (1936); dues portaveus d'organitzacions: *Fulla d'informació d'Unió Gremial* (1934) i *Treball* (1936); una esportiva: *Gol* (1932-1936) i una religiosa: *Avant* (1933).

Les més importants eren *La Veu de L'Empordà*, *Empordà Federal* i *Avant!*. Els dos primers estaven relacionats amb un partit polític determinat: Unió Empordanesa Catalanista (tradicionalistes catòlics) i Federació Republicana Socialista de l'Empordà. En canvi, *Avant!* era un periòdic que agrupava diverses tendències d'esquerra que, amb els anys, s'anirà apropant a ideologies més radicals fins a convertir-se en l'òrgan del POUM.

Un altre diari que podríem destacar d'aquesta època és *Treball*, no per la seva durada, ja que només es va publicar un únic número (a causa de l'esclat de la guerra civil), sinó per ser el primer diari figuerenc que representava els valors del sindicalisme obrer. Segons Teixidor

4 Després de l'entrada al govern de la CEDA (partit ultraconservador) es va convocar una vaga general el 5 d'octubre. A Barcelona el president de la Generalitat va declarar l'endemà la República catalana dins la República Federal Espanyola.

(2009), el periòdic estava pensat per ser el portaveu de la Federació Local de Sindicats Obrers, que promovia la necessitat d'una unitat sindical i per tant, buscaven que un gran nombre de proletaris s'adherissin a sindicats com la UGT o la CNT.

3. Guerra civil a Figueres

3.1 El cop d'estat

L'anarcosindicalista figuerenc Joaquín Quer assegura a les seves memòries (citades a Cárdbaba, 2013a) que la CNT era conscient de la possibilitat d'un cop d'estat per part dels militars; per aquest motiu, el maig de 1935, els delegats de l'Alt i Baix Empordà es van reunir amb un delegat regional i un provincial per establir un pla d'acció si es duia a terme el cop. El 18 de juliol de 1936, quan l'exèrcit del general Francisco Franco es va sublevar en contra del govern de la Segona República, l'alcaldia de Figueres estava formada pel Front Popular d'Esquerres, que cada cop prenia posicions més radicals. La segona força política era la Lliga Regionalista, que va desaparèixer amb l'inici de la guerra. A l'ajuntament també hi havia altres partits amb menys afiliats com el POUM, el PSUC o la CEDA.

Pel que fa als sindicats trobem el Sindicat agrari de la comarca, la Federació de sindicats i el Sindicat obrer d'oficis varis, Unió de Rabassaires, la UGT (Unió General de Treballadors) minoritari fins a l'inici de la guerra, i la CNT que, com he esmentat, estaven avisats de l'alçament militar. Això els va permetre ser conscients de la situació i aprofitar la confusió general per organitzar-se i adquirir les primeres armes "aconseguides de vigilants, serenos, armeries, militars retirats i civils que en tenien" (Cárdbaba, 2013b, p. 191). Amb això van poder controlar les entrades de la ciutat i aixecar les primeres barricades; l'endemà varen començar a ocupar edificis com el Patronat de la Catequística, que van reconvertir en la Casa del Poble. Davant aquesta situació l'Ajuntament estava desbordat, a més, un grup nombrós de ciutadans es va reunir a la plaça de l'Ajuntament per demanar armes, el clima era molt tens i fins i tot els regidors que pretenien explicar el que estava succeint van ser repudiats al crit de "feixistes" (Bernils, 1986). Els sindicalistes de la CNT i els militants del POUM van armar al poble i van ocupar el Castell de Sant Ferran, on detingueren als militars i s'apoderaren de les armes, que van guardar a la Casa del Poble i van ser repartides entre les dues formacions (Cárdbaba, 2013b).

3.2 Comitès, milícies i col·lectivitzacions

Immediatament després del cop d'estat, els sindicats (CNT-FAI, UGT) i el Front Popular van organitzar-se en comitès⁵ per aconseguir armes i evitar qualsevol alçament dels militars,

5 El primer intent formal d'estructurar un comitè antifeixista sembla que tingué lloc al capvespre del dia 20, amb l'arribada a Figueres d'alguns milicians procedents de Vic, Olot i Ripoll. Dos militants del POUM, Joan Carreras Salleras i Pere Bellostas Vilanova, i dos de la CNT, Antoni Orts Elié i Josep Viusà Camps, foren els

aconseguint així el control de la zona. Els representants s'adonaren que necessitaven coordinar-se per poder mantenir l'ordre i, reunits els 74 comitès existents, es va crear un Comitè Comarcal amb seu a Figueres “el cual sería el organizador de toda la vida social, política, económica y técnica de nuestro territorio” (Cárdaba, 2001, p. 521)⁶.

Després del decret oficial de la Generalitat de Catalunya el 21 de juliol de 1936 s'autoritza la creació dels Comitès Locals de Defensa, per tant, els comitès es legalitzen. Es van crear seccions d'assistència social, atur obrer, treball, proveïments, escola nova unificada, circulació i transports. El 25 de juliol van establir “la jornada laboral de 40 hores setmanals, una pujada de sou del 15%, un salari mínim de 7 pessetes, una gratificació de 4 pessetes diàries per a cada soldat del castell i la fi de la vaga general” (Cárdaba, 2013b, p. 192).

Tots els comitès locals i comarcals estaven subrogats al Comitè Central de Milícies Antifeixistes (amb seu a Barcelona) amb l'objectiu de coordinar les milícies armades dels diferents punts del país. Les milícies figuerenques estaven sota les ordres del comitè, que s'encarregava de reclutar i armar els milicians. A més, durant l'agost de 1936 es van crear les Milícies Ciutadanes⁷, que s'encarregaven de vigilar i controlar l'ordre públic.

Pel que fa a les col·lectivitzacions, segons Cárdbaba (2016) a l'Alt Empordà es van produir 24 col·lectivitats agràries. A Figueres, la socialització de la indústria, dels serveis i l'habitatge va ser molt important, les empreses més grans i un gran número de petites empreses van ser col·lectivitzades i van acabar en mans dels treballadors, que crearan un comitè de control obrer (Cárdaba, 2013b).

En aquestes terres es va produir, doncs, una revolució. No obstant això, els comitès no van durar gaire; l'1 d'octubre de 1936 la Generalitat va decretar la seva dissolució i la creació dels nous ajuntaments, és a dir, dels Consells Municipals, que a diferència dels comitès no es van centrar en “la confiscació dels mitjans de producció i el repartiment del treball [sinó en] negociacions i estratègies polítiques” (Cárdaba, 2016, pp. 231-232). La CNT i les altres organitzacions revolucionàries van entrar al govern de Catalunya amb l'objectiu de posar la revolució com a acció necessària. Tanmateix, a poc a poc aniran cedint a les exigències i prioritats d'altres formacions, caminant així cap a la contrarevolució. A les memòries de l'anarquista Vicens Soler, recopilades per Cárdbaba (2001, p. 534), ho diu molt clar “Todo era

principals protagonistes d'aquest intent. (Cárdaba, 2013b, p. 192).

6 “La col·lectivitat de la indústria pesquera de Roses de Vicens Soler” article de Marcioano Cárdbaba que recull i posa en ordre els retalls de les memòries que va escriure Vicens Soler als anys setanta.

7 A Figueres foren 3 grups amb un total de 200 persones que feien 3 torns de 8 hores diàries. (*L'Autonomista*, 15.08.1936, p. 1).

política sucia. Con un objetivo bien certero: destruirnos. Recuperarse a sí mismos". I és que tot i que l'hegemonia la seguien mantenint les organitzacions com la CNT i el POUM, realment els treballadors van perdre el poder. Però una cosa és certa: en aquells mesos van demostrar que podien organitzar-se i repartir-se els recursos seguint les premisses llibertàries, com afirma Cárdbaba (2016, p. 231):

La revolució no fou obra de quatre eixelebrats, sinó que, al principi, tingué un ampli recolzament popular, fins al punt d'esmicolar tots els organismes de l'estat, que, com a estructura de poder i de control social, va desaparèixer durant alguns mesos.

3.3 Alcaldia CNT

Després que la Generalitat decretés la constitució dels ajuntaments, els sindicats i els partits polítics van repartir-se les conselleries el 16 d'octubre de 1936⁸. Al Consell Municipal de Figueres hi havia la CNT, el POUM, ERC, el PSUC i l'UR (Unió de Rabassaires). Entre diverses formacions van acordar deixar l'alcaldia en mans de la CNT, el candidat escollit va ser Josep Viusà; a més, la formació anarquista també disposava de la Conselleria de Treball i Assistència Social. El POUM, per altra banda, es va quedar amb dues de molt rellevants com la de Defensa i la de Justícia, mentre que la resta de partits tingueren conselleries menys importants i estaven al marge de les decisions que es preniën des del POUM (Deulofeu, 1975). El regidor de la Conselleria de Justícia era Joan Carreras, que havia fundat l'any 1932 el diari *Avant!*, l'alcalde, Josep Viusà també havia format part d'aquest diari proletari, des de 1935 era president d'un centre d'excursionisme de l'Alt Empordà, la Peña Alegre (Cárdbaba, 2013b) i serà el director del setmanari *Vibraciones* (1937).

A la ciutat encara existien les milícies de defensa i el Comitè local (que funcionava com un sindicat d'oficis diversos amb més de tres mil afiliats, que més tard arribarien a ser sis mil), però actuaven en la clandestinitat. En aquells moments, el que estava clar era que a Figueres la lluita de classes havia estat substituïda pels enfrontaments entre els polítics del Consell Municipal. La convivència no va ser fàcil, el bàndol revolucionari intentava arremetre en contra dels més moderats i a la inversa, era un govern inestable que va haver de solucionar no només les divisions i conflictes interns, sinó també els greus problemes de proveïment d'aliments que havien causat un augment dels preus desorbitat (Cárdbaba, 2013b). Es va haver de racionalitzar el menjar i el contraban i l'especulació eren activitats recurrents, fet que va produir que molts negocis tanquessin i amb el temps, l'atur es va generalitzar.

8 Veure Annex A

3.4 Els fets de Maig del 37

Els enfrontaments que van succeir entre el 4 i el 7 de maig de 1937 van marcar un abans i un després en el paper dels revolucionaris durant la guerra. Després del cop d'estat, els partits i sindicats d'esquerra van unir-se per derrotar el feixisme, però aquesta unió fou molt inestable. Tant la CNT-FAI com el POUM buscaven fer la revolució, alhora que es combatia l'exèrcit colpista, fet que anava contra les ordres i el poder de la República.

Les forces obreres actuaven amb impunitat a gairebé tot el territori fins que la Generalitat va decidir imposar la seva autoritat: van assaltar l'edifici de la Telefònica de Barcelona, un espai controlat per un comitè d'obrers de la CNT des de l'inici de la guerra (era un espai estratègic vital pel control de les comunicacions). Davant aquest fet, els milicians anarquistes van sortir als carrers de Barcelona per defensar-se de l'atac i es van produir enfrontaments armats entre les forces de la Generalitat i la República i la CNT-FAI i el POUM: s'enfrontaven revolucionaris amb contrarevolucionaris. Per als revolucionaris era una oportunitat perfecta per recuperar el poder que havien perdut amb l'entrada a la Generalitat i l'establiment dels Consells Municipals. Els milicians llibertaris van aixecar barricades, però les forces del Govern van acabar amb l'última esperança per la revolució social (Vidal, 2010).

Després d'aquells dies, es configura un nou govern de la República i els membres de la CNT-FAI i el POUM van ser perseguits i molts, empresonats.

Pel que fa a la ciutat de Figueres, la CNT i el POUM van voler agafar avantatge de la situació de Barcelona i van intentar constituir un nou ajuntament amb majoria de la CNT. El tres de maig de 1937 es va convocar a tots els partits menys al PSUC⁹ per tal d'acordar la formació de la nova alcaldia, però no tothom va accedir-hi. Alexandre Deulofeu (1975, p. 28), el representant d'ERC, qualifica aquesta reunió com un "cop de la CNT-FAI per tal d'eliminar els altres partits polítics del poder". Després de la reunió aquells qui es posicionaven en contra (ERC i UGT) varen ser expulsats de l'ajuntament. No obstant això, la nova alcaldia no va poder instituir-se perquè Barcelona va acabar sota el control de les forces d'ordre de la Generalitat i les organitzacions revolucionàries van decidir cedir les armes. El 25 de maig es va constituir un nou ajuntament format per 6 regidors d'ERC, 6 de la CNT (sense conselleria), 4 del PSUC, 2 de UR i 2 del POUM. El Consell Municipal estava presidit pel Batlle Alexandre Deulofeu, d'ERC (Cárdaba, 2013b).

Quin era el paper, doncs d'una CNT sense conselleria ni poder dins l'Ajuntament? Una CNT afeblida, sí, però que curiosament va començar a publicar el seu portaveu periodístic poc

9 Els partits revolucionaris consideraven el PSUC com un partit traïdor a la seva classe política, ja que van preferir unir-se amb organitzacions a favor del govern de la República i en contra dels revolucionaris que havien dut a terme la revolució de juliol de 1936.

després de la pèrdua de l'alcaldia. Com relata Vicens Soler, secretari general del Comitè Comarcal Antifeixista de l'Alt Empordà durant la revolució de 1936:

Pusimos manos a la obra y nuestra propaganda se desarrolló de manera eficaz a lo largo y ancho de todo el Ampurdán. Conferencias, mítines, nuestra pequeña emisora de radio instalada en nuestros locales que estaban situados en el corazón de la Rambla. En el centro más importante de la ciudad. Dimos luz a nuestro vocero comarcal, VIBRACIONES, que salía todas las semanas.

3.5 Premsa durant la Guerra Civil

Durant les primeres setmanes no hi havia premsa a Figueres. Abans de l'esclat de la guerra civil moltes capçaleres havien deixat de publicar-se, només restaven *La Veu de l'Empordà*, *Empordà Federal* i *Gol*. Com assenyala Bernils (1986) l'últim número de *La Veu de l'Empordà* va sortir un dia després de l'inici del cop d'estat i no tornarà a aparèixer mai més. *Gol* serà el següent, i deixarà de publicar-se el desembre de 1936.¹⁰ El periòdic que resistirà més mesos serà *Empordà Federal* que tot i no sortir fins a l'agost de 1936 a causa de l'esclat de la guerra civil, va mantenir-se actiu fins febrer de 1938. El diari *Avant!* retornarà a finals de 1936 com a òrgan del POUM, però no romandrà gaire temps en actiu, ja que el 17 de març de l'any següent desapareixerà definitivament.

Ens trobem, doncs, en un panorama difícil per la producció periodística. Per una banda, els diaris conservadors van ser eliminats juntament amb alguns dels seus dirigents¹¹ i per altra, els pocs diaris que es publicaven durant els primers mesos (*Empordà Federal* i *Avant!*) estaven sotmesos a la censura del Comitè Comarcal i més tard, pel Consell Municipal (Bernils, 1986).

Aquests periòdics no foren els únics que es trobaven a la ciutat, com indica Teixidor (2009), durant la guerra civil van aparèixer diverses capçaleres de curta durada:

- *AEPA* (1937): Era el portaveu de l'Agrupació Excursionista Esportiva Penya Alegre, un grup de gent que s'organitzava per fer excursions, la revista era de caràcter esportiu.

10 Periòdic esportiu de sortida quinzenal, iniciat l'any 1933, on també apareixien articles de caràcter humorístic i literari (Bernils, 1986).

11 El propietari de *La Veu de l'Empordà*, Lluís Marià de Macià, mossèn de l'església de Sant Pere, va ser detingut tres dies després del cop, portat al Castell de Sant Ferran i assassinat el 7 d'agost. Agustí Burgas, director de *Vida Parroquial* (Òrgan del Patronat de la Catequística) també va morir afusellat al Castell (Bernils, 1986).

- *Frente Rojo* (1939): òrgan central del Partit Comunista Espanyol que es va començar a publicar a Figueres als inicis del 1939, però va desaparèixer amb l'arribada de les tropes franquistes a la ciutat (febrer 1939).
- *Boletín de información* (1939): aquesta publicació, a diferència de *Frente Rojo*, sí que era pròpiament editada a Figueres, però va córrer la mateixa sort i va deixar de distribuir-se el febrer de 1939.

3.5.1 Premsa anarquista de la la Guerra Civil

- *Brollador* (1936)

Era l'Òrgan Oficial del Comitè Comarcal de les Milícies Antifeixistes de l'Alt Empordà. Es va publicar per primer cop al 8 d'octubre, tot i que les milícies es creen l'agost d'aquell any, a més apareix pocs dies després que la Generalitat decretés la dissolució de tots els comitès per a crear els nous consells municipals (pot ser per aquesta raó que només s'ha trobat un sol número). En la portada es veu una consigna clara "Tots contra el feixisme", *Brollador* podria ser un diari d'informació i propaganda antifeixista, que informa sobre els sindicats de la ciutat, els decrets del comitè antifeixista i sobretot apareixen articles en favor de fer la revolució i d'oferir tots els mitjans (humans o materials) per contribuir en la victòria de la guerra.

Com afirma Teixidor (2009), en la contraportada es pot observar una taula on apareixen les dades dels donatius recollits pel Comitè d'Assistència Social, dades que continuaran en una llista d'un altre mitjà: el *Butlletí d'Assistència Social*. Aquest butlletí bianual sorgeix el mateix mes d'octubre, i el més probable és que, després que la CNT aconseguís la Conselleria d'Assistència social amb constitució del nou ajuntament, es decidís crear-lo.

- *Butlletí d'Assistència Social* (1936-1937)

Era un periòdic on es publiquen llistats de diversos donatius: de queviures per a les milícies antifeixistes del front, diners rebuts per a l'hospital, per als refugiats, etc. Tot i que la informació es basava en aquests llistats, el Butlletí era dut a terme per la CNT, ja que després de la constitució dels nous consells municipals, van adquirir la Conselleria d'Assistència Social. Aquest fet es pot observar en els articles que apareixen en el primer número on es diu:

Ajudem Madrid! Acollim generosament les víctimes del feixisme! Figueres té ocasió de demostrar una vegada més els seus sentiments hospitalaris ajudant a bastir la nova

Espanya implantant la societat justa i lliure que tots anhelem (Butlletí d'Assistència social, 1936).

- *A la Lucha* (1937)

Era l'Òrgan de la Federació Comarcal de les Joventuts Llibertàries, un setmanari de 4 pàgines que va aparèixer el 12 de febrer de 1937 i existí fins al 23 d'abril. Publicava informació sobre la CNT-FAI i propaganda anarquista. En el primer número exposa la seva posició: neix per combatre la situació actual (on la contrarevolució està guanyant força), és un diari ideològic que pretén realitzar una acció política a través de la denúncia social. Cerca incentivar la socialització en un moment on els revolucionaris estan perdent les fites aconseguides; s'escriuen articles sobre la moral a la rereguarda i la importància de crear nous sindicats d'oficis on els obrers s'organitzin, revivant així l'acció sindical. Les informacions bèl·liques no eren abundants i anaven enfocades a unificar el bàndol antifeixista.

El setmanari publica notícies dels seus temors, exposa l'agenda i el funcionament dels sindicats que controla (agrari, metal·lúrgic, construcció, ensenyament, etc.) (Teixidor, 2009). S'exposen els fets succeïts a les assemblees de la CNT, als mítings i a actes de les Joventuts Llibertàries, i a la secció "Voz de la comarca" es rep informació de pobles propers com Fortià, Llançà, Llers, Cistella..., on normalment es publicaven consignes anarquistes, denúncies o propaganda llibertària.

Sovint apareixien il·lustracions d'ideologia llibertària, amb lemes com "Juventud libre! Hacia el mañana! Hacia el provenir!" i imatges simbòliques en contra del feixisme (Teixidor, 2009).

El diari tenia una funció adoctrinadora, l'educació i la cultura era un tema present en tots els números, on s'anunciaven esdeveniments culturals de Figueres que es recomanava assistir. Impulsar la Revolució a través de la lluita sindical era la intenció principal de *A la Lucha*.

4. Anàlisi descriptiva de *Vibraciones*

4.1 Característiques

Vibraciones era el setmanari oficial del moviment llibertari de l'Alt Empordà, es va crear l'11 de juny de 1937 i va publicar-se setmanalment fins al 19 de novembre del mateix any. Pot semblar una vida curta, però en un context bèl·lic com el de la guerra civil espanyola, mantenir un diari durant sis mesos ja és una xifra considerable si pensem en els problemes econòmics, de proveïment i la manca de paper. Aquests elements varen ocasionar la desaparició progressiva de molts mitjans d'informació i *Vibraciones* no fou una excepció (Pradas, 2011). Varen sortir a la llum 17 exemplars, però durant el mes d'octubre el periòdic va deixar de publicar-se durant dues setmanes “Por causas ajenas a nuestra voluntad y por las dificultades generales de la Prensa toda en los momentos actuales...”. I al 19 de novembre, data de l'últim número, escrivien:

Nota importante para nuestros suscriptores, colaboradores, compañeros del frente y lectores en general. Por acuerdo de nuestras Organizaciones, debido a las circunstancias actuales, por la escasez de materias primas y demás, y con el deseo de unificar nuestros sistemas de difusión y propaganda, se suspende temporalmente la publicación de nuestro periódico VIBRACIONES.

La redacció i l'administració es trobaven a la rambla de Figueres, on també es va construir, segons expressava Soler a les seves memòries “el más cubista de los kioscos que pudiera existir en aquella época. A colores rojo y negro. Allí se vendía la prensa libertaria: libros, revistas...”. Sobre el setmanari, del qual era col·laborador, afegia: “No habían grandes plumas; todos los que escribían eran de nuestra tierra. Se trataban temas de economía local, de ideas, de trabajos agrícolas, sindicales. Se publicaba una cantidad considerable que toda se vendía” (Cárdaba, 2001, p. 526).

Vibraciones es venia per 15 cèntims, apareixia sempre amb el subtítol “Semnario del movimiento libertario del Alto Ampurdán” i tot i que s'editava a Figueres, s'imprimia a Girona, on se situava “Gerona CNT”, la impremta confederal del sindicat. El diari estava format per 4 pàgines i contenia una variada tipologia d'articles: informatius, d'opinió, crònica, reportatge, etc. La majoria estaven escrits en castellà, tot i que també hi havia textos redactats en català.

El director del diari era Josep Viusà Camps, un anarcosindicalista que militava des de ben jove a la CNT. Durant la Segona República va ser membre de la redacció del diari *Avant!*, el qual he esmentat anteriorment, i era president de La Penya Alegre. Va ser un militant

destacat i un dels creadors del Comitè Antifeixista Local durant la revolució de juliol de 1936, i el 16 d'octubre es va convertir, per aclamació popular, en l'alcalde de Figueres (CNT) i es va mantenir en el càrrec fins al 25 de maig de 1937 (Anarcoefemérides, 2019). Participava activament en les activitats del sindicat amb accions que contribuïen a l'avenç de la revolució social que s'havia dut a terme durant aquells mesos. Després dels fets de maig i de la pèrdua de l'alcaldia va fundar, juntament amb altres companys confederals, el diari *Vibraciones*.

4.2 Objectius

Els objectius i els propòsits del setmanari queden definits a la portada del primer número en un apartat titulat “Quines somos” (que podria servir d'editorial), on s'exposa que *Vibraciones* ha nascut amb la intenció de:

(...) defender la causa antifascista. Ayudar a la víctima sobre la guerra. A proseguir la Revolución por los cauces iniciados, con el fin de que el pueblo ibérico, descuelgue de sus hombros magullados, un pasado de vergüenza, opresión, tiranía y desigualdad social” (Anònim 54, 1937).

Busquen transmetre pensaments i idees als qui anomenen “homes de consciència lliure”. El periòdic està pensat per a ser un portaveu del pensament llibertari que defensi el moviment anarquista a la comarca de l'Alt Empordà. *Vibraciones*, neix doncs, amb l'objectiu clar de procurar que la comarca tingui una font d'informació rigorosa que transmeti els ideals llibertaris, per això defensen “el desarrollo de lo circunstancial en la vida de todos los hombres; amor al «Progreso», a la «Libertad» y a la «Justicia Social»” (Anònim 54, 1937).

En resum, *Vibraciones* pretén mantenir informada la rereguarda dels successos que es desenvolupen a la ciutat de Figueres, a la comarca i al front. Neix per impulsar la ideologia revolucionària i defensar les accions del 19 de juliol davant l'amenaça de la contrarevolució. Les denúncies al govern de la República i a la forma en què s'està duent a terme la guerra i la política econòmica seran freqüents. Intentarà doncs, ser un diari de crítica social.

4.3 Temes

Vibraciones és un periòdic informatiu, però també divulgatiu i propagandístic. Per una part ens permet analitzar la vida quotidiana a Figueres i comarca durant els mesos de la guerra civil i entreveure les dificultats i els conflictes que hi havia a la rereguarda republicana.

Si ens fixem en la part més informativa del diari, *Vibraciones* exposa fets quotidians com les sessions dels plens municipals, notes de l'alcaldia dirigides al poble i altres esdeveniments socials que passaven a la comarca. No obstant això, ens permet veure fets molt més rellevants de com es vivia a la rereguarda:

Alça dels queviures

Un element, per exemple, que apareix constantment és l'augment del cost de la vida¹², a *Vibraciones* s'escriuen diversos articles que critiquen la política d'abastiment. A Figueres la petita burgesia i els productors acumulaven queviures per tal d'especular amb el seu preu i extreure el màxim benefici sense importar que la gent de la ciutat passés fam a causa de la impossibilitat de comprar aliments i productes bàsics. El diari denuncia la falta de moral d'aquest sector, el poc control governamental per evitar aquestes accions i la incapacitat de la Generalitat de Catalunya per imposar una política d'abastiment justa. I per tant, demanen sancions per a aquells qui busquen enriquir-se a costa d'encarir la vida de la població: “que se termine con estos abusos y que se siga una política de abastos limpia y equitativa” (Anònim 35, 1937).

La Revolució

El 19 de juliol de 1936 és una data que apareix constantment a *Vibraciones* com un dia històric que cal recordar. Fou el dia en què els proletaris van sortir al carrer, van apoderar-se de les institucions, i van aconseguir el poder polític, social i econòmic. A Figueres i a la comarca de l'Alt Empordà es va derrotar qualsevol intent d'aixecament militar i es va dur a terme una verdadera revolució: es van crear comitès antifeixistes, es van col·lectivitzar els mitjans de producció i es van crear col·lectivitats que permetien que els seus membres visquessin segons la ideologia llibertària. Un any després però, poc quedava de la feina revolucionària. En l'exemplar del 16 de juliol de 1937 es recordava aquest dia mític amb melancolia, ja que ara la revolució havia estat col·locada en segon lloc i per tant, els militants havien posat “toda la atención a la lucha antifascista y así pasó desapercibido lo principal. No se creó el nuevo estado de cosas anhelado” (Anònim 67, 1937). Aquí es pot veure clarament la influència de la CNT-FAI, ja que la mateixa organització proposava, des de l'inici de la guerra, fer la revolució paral·lelament a l'enfrontament bèl·lic contra el feixisme:

12 Veure Annex B

Ha de ser precisament al commemorar el aniversari de les jornades glorioses de juliol que del pitxo de tots els obrers conscients ha de sortir una viril exclamació: Luchamos para vencer al fascismo y establecer en nuestro país un régimen social que dará a nuestra clase el bienestar que se merece. (Anònim 67, 1937).

En un altre article del mateix número l'autor afirma que: "Ganaremos la guerra si sabemos unirnos y sacrificarnos por ganar la revolución" (Monne, 1937). Aquesta premissa estarà present en gairebé tots els exemplars d'opinió.

Contrarevolució

Un altre element que apareix molt sovint és la repulsió a les accions contrarevolucionàries que s'estaven produint: després dels fets de maig de 1937 que van provocar l'expulsió dels revolucionaris del Parlament de la Generalitat i, per tant, també de les alcaldies, s'inicià un procés per abolir totes les mesures realitzades durant els mesos en què el POUM i la CNT-FAI eren al poder. En un article publicat el 23 de juny ("La contrarevolució en marcha") s'exposa com: "La contrarevolució ha culminado una de sus etapas y ha satisfecho uno de sus anhelos de antemano premeditados, la de excluir a las organizaciones sindicales de la dirección de la guerra y de la vida social-económica de la nación" (Pagés, 1937b).

Les organitzacions revolucionàries es comencen a adonar de les conseqüències reals dels Fets de maig; en el següent exemplar, es denuncia la dolenta situació per la qual passaven molts sindicats de la CNT d'altres pobles propers: registres constants, persecucions, desallotjaments dels locals del sindicat amb ordres poc creïbles amb l'objectiu de dificultar les assemblees i reunions, etc. Les col·lectivitats tampoc ho tenien gens fàcil, les terres, fàbriques i equipament col·lectivitzat estaven en perill i hi havia intents per tal de retornar-los als seus antics propietaris: "Se combate la obra de nuestros compañeros por lo que significa. Su labor realizada en bien del pueblo, no interesa, demuestra unas cualidades constructivas y hiere intereses particulares" (Anònim 46, 1937).

Un exemple seria l'intent de privatitzar la biblioteca popular de Roses, que havia estat creada a partir de l'expropiació de llibres dels burgesos que no en feien ús. Una biblioteca socialitzada amb més de 2.000 volums que "hoy están a disposición del pueblo que lee y se instruye" (Soler E., 1937), l'autor insta a defensar-la tot i els atacs. A Llançà també van succeir casos similars: la Unió de Rabassaires va expropiar les terres de les col·lectivitats del poble per tal d'explotar-les pel seu compte, *Vibraciones* ho denuncia, exposant l'egoisme i odi envers la massa treballadora: "¿no sería mejor y más humano, coordinar nuestros máximos y unánimes esfuerzos para cultivar toda la tierra del pueblo, para la salvación y

reconstrucción de la Agricultura?” (Vila, 1937d). Els articles pretenen mostrar com en aquells moments les altes esferes, els partits burgesos i aquells qui estan a favor de la República com Esquerra Republicana, el PSUC o l'UR, pretenien acabar amb tot allò que es va construir durant la revolució de 1936.

Idees llibertàries

Per aconseguir fer la revolució social, des de *Vibraciones* s'intentava divulgar la ideologia anarquista i els seus beneficis per a la millora de la humanitat a través d'articles on s'exposaven les característiques de la doctrina llibertària. Ja a la portada del primer número apareixia un dels elements cabdals del seu pensament: l'abolició de la propietat. A l'article “La propiedad” es defensa l'abolició del dret a la propietat, ja que consideren que:

El interés de los más, debe prevalecer sobre la avaricia de los menos, y en nombre del derecho que tienen los obreros a vivir, a trabajar, a gozar del fruto de su trabajo, a instruirse a educar a sus hijos, a tener asegurado el pan de su vejez, a no ser esclavos de nadie. (Soler, 1937b).

El diari també serveix com a punt de difusió de l'èxit de les col·lectivitats com la de Torroella de Montgrí o la “Colonia-Asaoso-Durruti”, establerta al castell de Llançà. Aquesta colònia servia com a alberg per a 200 nens refugiats i actuava en règim col·lectiu. Els nens disposaven de menjar, bons equipaments sanitaris i educatius i eren atesos pels voluntaris de la colònia. *Vibraciones* defensa la col·lectivització com a punt de partida per acabar amb l'explotació dels homes en favor de la justícia i igualtat social. Consideren la propietat com la base de la desigualtat, que fa que els més rics puguin explotar als més pobres, per això volen un nou model de treball on se socialitzin els camps, les fàbriques i els tallers, aconseguint així el triomf de la Revolució. Aquest procés s'efectua a través de la lluita de classes duta a terme per la força sindical, on l'explotat lluita per ser lliure i l'amo per dominar l'assalariat; és un xoc de dos mons per aconseguir interessos antagònics.

El suport als sindicats serà un tema molt tractat en el periòdic perquè els consideren “el arma más eficaz y combativa de los medios trabajadores en contra de la clase burguesa” (Pagés, 1937g). Abans de la revolució social, s'ocupaven d'agitar el proletariat, però en aquells moments es van convertir en una eina indispensable per al desenvolupament socioeconòmic de la societat que es creà després de la Revolució. *Vibraciones* segueix les doctrines de l'anarcosindicalisme que estructura la vida econòmica a partir de la producció col·lectiva, on es treballa segons la seva capacitat, aptitud i especialització. Els ideals llibertaris consideren que el treball és el que dóna el dret a la vida, defensen que a través de

l'organització dels treballadors en sindicats serà possible la cooperació general que permetrà que se satisfacin les necessitats de consum de tota la societat.

L'anticlericalisme és un altre element essencial de les idees llibertàries. Al diari però, no és un tema extensament comentat o si més no, no es tracta amb gaire serietat. Només apareixen dos articles del mateix autor (firmats per TRACIS) que desprestigia la fe catòlica i el sentiment religiós a través de la ironia:

Y es que todos los que aspiran a vivir en el otro mundo y que para ellos es despreciable el bienestar terrenal, cometieron la osadía de saludar con el puño cerrado en alto y gritar. "Viva la Revolución Social" y de correr a presenciar cómo se elevaba majestuosamente el humo purificador de microbios y de santos de madera, mezclándose con el pueblo airado, que destruía los templos donde se traicionaba y se vendía la doctrina del fundador de la misma (Tracis, 1937a).

En aquest fragment veiem com l'autor exposa els esdeveniments que es van produir durant la revolució de juliol de 1936 (les esglésies que van ser cremades) i es burla afirmant que aquells qui varen efectuar aquestes accions no aniran al cel.

La guerra

Tot i la importància que es donava als esdeveniments que succeïen a la comarca i a la difusió de la ideologia anarquista, també s'informava sobre l'estat de la guerra, sobretot del front d'Aragó. Després de la revolució social del juliol de 1936 es va crear el Comitè Central de Milícies Antifeixistes, on hi havia integrat el POUM, la CNT, la FAI, UGT, USC, UR, ERC i més tard el PSUC. El 23 de juliol milers de voluntaris (la majoria de la CNT) s'organitzen en columnes per anar al front. Les columnes formades pels milicians dels diferents partits i sindicats no estaven coordinades ni ben organitzades, però així es va mantenir la situació fins al febrer de 1937, quan es decreta la militarització forçosa de l'exèrcit popular i l'agrupació de les columnes en divisions. Amb els fets de maig, l'exèrcit del front d'Aragó es converteix en l'exèrcit de l'Est, comandat pel general Pozas i amb un gran control del PSUC (Coronella, 1981).

Molts homes provinents de les comarques de l'Alt Empordà van marxar al front d'Aragó i des de les files de l'exèrcit popular escrivien com a corresponsals a *Vibraciones* sobre la vida a les trinxeres, la situació actual de la guerra, les notícies que els arribaven de l'exèrcit rebel i les esgarrifoses accions que duïen a terme els feixistes. És interessant ressaltar que aquests corresponsals no només narraven aquests fets de la guerra, també estaven molt interessats a propagar les idees llibertàries a través d'articles alliçonadors i propagandístics. Lluitaven al

front, però volien que a la rereguarda es lluités per la revolució que ells varen començar i que van deixar enrere per anar a combatre el feixisme. És per aquest fet que un dels temes principals que tracta el diari és la moral que s'havia de mantenir a la rereguarda, una moral que es veia amenaçada per la contrarevolució que intentava eliminar, a poc a poc, qualsevol vestigi de la revolució del 36. Els sindicalistes veien com la societat figuerenca no portava a la pràctica les idees que es pregonaven, i consideraven que mantenir el bàndol antifeixista unit era un fet cabdal per poder guanyar la guerra: “el triunfo final ha de corresponder a aquel de los contendientes que se vea apoyado por una retaguardia más sólida y unida moral y materialmente” (Anònim 3, 1937). El setmanari intenta donar constància de la situació crítica en què es troba el país i la necessitat d'oferir el màxim suport a aquells qui són al front a través d'una rereguarda unida.

A finals d'agost de 1937 els articles sobre la importància d'aquest fet augmentaren, la contrarevolució va seguir endavant i utilitzava tot els seus recursos per consolidar-se. Als articles on ho denunciaven es buscava transmetre la idea de fer la revolució, de mantenir-la en marxa a la rereguarda; com afirmava Sans (1937h): “Conservaremos la serenidad, para poder cumplir la misión que las generaciones revolucionarias nos han encomendado, de instaurar una sociedad justa, equitativa y libre”. L'objectiu és sempre impulsar la revolució, donant pautes i traçant un camí a seguir, des del diari es desprestigiava aquells partits com el PSUC que lluitaven per evitar qualsevol acte revolucionari i que defensaven les repressions al POUM i la CNT.

La joventut

Vibraciones, com he comentat anteriorment, també comptava amb la col·laboració de les Joventuts Llibertàries (JJLL), i aquest fet podria haver sigut l'atenuant de les constants al·lusions a la moral dels joves. La joventut és un tema regular en el periòdic que cerca mantenir la moral revolucionària ferma per no desviar-se del camí de la revolució social:

Nosotros, jóvenes, tenemos el considerable deber de luchar y cultivar la moral [...] Ella debe ser el espíritu constructivo y revolucionario que ha de convertir las organizaciones juveniles antifascistas en verdaderos baluartes de la guerra i la revolución. (Vila, 1937b).

Consideren que el futur pertany a la joventut i és per aquest motiu que han de ser ells qui, seguint els ideals anarquistes, vagin voluntàriament al front o lluitin des de la rereguarda per mantenir una direcció socioeconòmica d'orientació llibertària. En un article titulat “Los momentos actuales de las JJ.LL. de Llansá” s'observa per què el diari té tant interès a exposar la importància de la moral: la rereguarda revolucionària està caient en el

pessimisme. Es denuncia la falta de preocupació pels moments actuals, el passotisme dels joves, que prefereixen divertir-se en cafès que lluitar per la revolució. Això també succeeix a Roses: segons afirma Rivero (1937) “la Organización Juvenil de Rosas [...] no desarrolla un ápice de actividad” i el seu comportament només contribueix a desacreditar els valors llibertaris:

Vosotros, jóvenes o viejos, que vagáis por las calles y plazas o bien permanecéis en cafés y tabernas, frente a una copa de licor, consumiendo tabaco o envuelto en los juegos embrutecedores. Un anarquista os habla. Es ya hora de reaccionar contra esas influencias burguesas y morbosas (Soler, 1937e).

El setmanari és conscient de la situació i actua en conseqüència publicant articles per promoure la moral revolucionària i per incitar als joves a unir-se a les Joventuts Llibertàries.

La unió

Per últim, veiem que, a part de posar en el punt de mira el comportament de la rereguarda, una qüestió substancial que es volia transmetre era la necessitat d'unió dins el bàndol antifeixista. En un article publicat el 27 de juliol (“Sin la intervención de la C.N.T el bloque antifascista carece de base sólida”) s'exposa com El Front Popular va guanyar les eleccions gràcies al fet que la CNT va donar el seu suport i per tant els seus militants, en comptes d'abstenir-se, van votar el Front Popular. Aquest fet, afirma *Vibraciones*, es demostra en les eleccions de 1933: després que les esquerres apliquessin una política repressora cap als més revolucionaris, la CNT va negar el vot al Front, que les va perdre:

En suma: con el apoyo de las masas de la C. N. T., el Frente Popular es una fuerza decisiva. Sin ese apoyo, ella es bien precaria [...] Hoy más que nunca, resulta fraccionario y sin base sólida, un bloque antifascista que prescindiera de la C. N. T. (Anònim 64, 1937).

A partir d'aquest número n'apareixeran molts d'altres demanant la creació d'un verdader Front Antifeixista, veient com a element principal concebre'l dins d'una moral revolucionària: “Interesa con toda rapidez volver al espíritu del 19 de julio [...] que todas nuestras actividades vayan encaminadas a un mismo fin: Vencer al fascismo i consolidar las mejoras sociales que hemos conquistado”¹³ (Carreras, 1937).

El govern de la República exigia a la població el seu suport lleial mentre anul·lava qualsevol sector antifeixista que no se sotmetés als seus dictats, separant-lo dels organismes

13 Aquest article titulat “Urge rectificar” va ser escrit per Juan Carreras, un dirigent del POUM de Figueres que va ser perseguit i empresonat a València per la repressió que s'estava produint en contra d'aquell partit des dels fets de maig de 1937.

executius. *Vibraciones* veu en perill la doble victòria (guanyar la guerra i aconseguir la Revolució), el missatge que volen transmetre en aquests articles és clar: primer cal deixar d'apartar els grups revolucionaris de la direcció de la guerra i de la rereguarda per poder conformar així un Front Antifeixista lleial i ferm. Sense ell serà impossible establir una “unión moral y de unidad de acción [que són les bases per a mantenir] el ímpetu arrollador de nuestro ejército popular y la moral imprescindible en la retaguardia para ganar la guerra” (Anònim 68, 1937). És a dir, no és possible vèncer l'enemic comú si es divideixen energies i esforços, la unitat en la rereguarda és clau.

Educació i cultura

Al setmanari constantment es ressalta la importància de formar els joves a partir de l'educació, ja que no és possible crear una societat lliure si no està fundada sobre una base cultural forta. Per a *Vibraciones*, els joves revolucionaris són els qui determinaran en un futur com es desenvoluparà la revolució i per això cal formar-los. Gràcies als fets de juliol de 1936 la cultura, que era considerada un privilegi de les classes benestants, es va poder socialitzar i va arribar als més pobres, però ara l'objectiu de la revolució social és que els obrers vegin la cultura com un aparell per documentar-se i deixar enrere l'opressió que implica el sistema capitalista (Baró, 1937). L'educació és una qüestió que el moviment anarquista té molt present per tal de fer arribar la ideologia llibertària a una massa més gran de treballadors. Per això *Vibraciones* publicava gran quantitat d'articles on exposaven la seva doctrina: “Sugerencias anárquicas”, “Algo sobre la anarquía” o “Vibraciones anárquicas” i altres on s'exaltava la fe en la ciència com “Algo sobre nuestro origen” (s'exposa la teoria de l'evolució de Darwin en contraposició amb la instrucció catòlica).

Un recurs que utilitzaven en alguns casos era publicar textos d'altres diaris o revistes, com a “Condiciones de la coexistencia de diversos del socialismo voluntario”, una crítica al bolxevisme i en favor de les idees llibertàries, escrit per l'historiador anarquista Max Nettlau, (l'article probablement va ser extret de la Revista Blanca¹⁴, d'on era col·laborador).

La dona

També apareixen articles i textos de *Mujeres libres*, una revista que es publicà entre 1936 i 1938 i que fou una eina fonamental per desenvolupar el treball formatiu, propositiu i

14 La Revista Blanca, amb el subtítol de "Psicología, Ciències i Arts", va ser una de les publicacions més importants en l'univers editorial de l'anarquisme espanyol, impulsada pel matrimoni de lliurepensadors format per Soledad Gustavo (Teresa Mañé) i Federico Urales (Joan Montseny). Es publicà en dos períodes: 1898-1905 i 1923-1936. (Montagut, 2015)

organitzatiu del moviment Mujeres libres¹⁵ ("Revista Mujeres Libres", 2017). A *Vibraciones*, doncs, en trobem en els números 2, 3 i 17, el més interessant es titula "In memoriam ¡19 de julio!" un article en record a aquell dia gloriós; els altres dos corresponen a dues cançons. La dona no té una gran participació en el diari, pròpiament, només apareix Maria Pages com a única redactora¹⁶. No obstant això, apareixen alguns textos on s'exalten els drets de les dones, a "Para las mujeres que ansian liberarse" es parla de la llibertat sexual de la dona i de la seva condició en una societat burgesa:

He aquí, pues, la doble o triple esclavitud que se impone a la mujer: Cuidado del hogar, lavar, guisar, limpiar, planchar, coser, atender a los hijos ser un modelo de virtud sobre el que reposa la familia, satisfacer todas las necesidades del marido, y encima de todas estas calamidades tiene que ser muchas veces, el sostén económico de la familia (Anònim 49, 1937).

Vibraciones defensa unes idees molt avançades a la seva època, on parla de la desigualtat salarial entre homes i dones, la baixa per maternitat, classes de sexologia obligatòria i fins i tot la diversitat sexual: "Gozaremos de amor en completa libertad de nuestras apetencias respetando todas las variadas formas de convivencia social i amorosa" (Anònim 49, 1937). En els diversos articles s'insta a les dones a emancipar-se moralment a través de les idees llibertàries per aconseguir desfer-se de l'opressió que els suposa la societat capitalista.

4.4 Seccions

Durant els mesos que es va publicar *Vibraciones* van sorgir diverses seccions, tot i que no eren constants i no apareixien assíduament. Molts dels articles que es publicaven no es trobaven dins de cap secció en particular; no obstant això, veig convenient per emprendre una anàlisi precisa del diari, exposar les seccions que van sorgir:

- Información local

Apareix des del número 1 fins al 7 i conforma la capçalera de la segona pàgina. Hi ha informació variada que inclou altres subseccions i articles fets quotidians que ocorrien a Figueres, accions de l'Ajuntament, conflictes de la CNT de Figueres amb altres organitzacions, articles per difondre els ideals anarquistes i denúncies a la situació en què es troben els sindicats i sectors revolucionaris.

15 A la fi de la II República unes 21.000 anarquistes es van agrupar formant el primer moviment feminista radical d'autèntica base popular a Espanya: la "Agrupación Mujeres Libres". Comptava amb 147 seccions locals i es buscava reivindicar i unir la lluita contra l'explotació capitalista amb l'opressió patriarcal (Asuar, 2017).

16 En un únic article titulat "Sobre la prostitución" el 5 de novembre de 1937.

- Noticario semanal

Sorgeix com a subsecció de “Información local” en el número 2 on apareixen petites notícies sobre fets de Figueres (defuncions, apertures, activitats, etc.). No reapareix fins al novè, on destaquen la creació d'una cooperativa d'aliments i la detenció de Juan Carreras (militant del POUM de Figueres) en una presó de València. Es mantindrà durant dos exemplars més, exposant esdeveniments de Figueres escrits en català; al número 11 canvia el nom a “Noticiari Setmanal”.

- Noticario

També es publica com a subsecció de “Información local” i apareixerà en els números 4, 5, 6 i 8. S'escriu la mateixa temàtica que en “Noticario semanal”, sembla que el diari alterna un o l'altre, ja que ambdós no apareixen junts en cap número.

- Información comarcal

Secció que ocupa la capçalera de la tercera pàgina en els números 1, 2 i 3. En l'article “Reportajes de Vibraciones como se desarrolla la colectividad de Pau” del primer exemplar, es notifica als lectors que: “Desde estas páginas nos disponemos a publicar semanalmente, la forma con que se desarrollan nuestras colectividades y sindicatos, para que los trabajadores todos, conozcan el espíritu creador que mantiene a nuestra Organización”. No obstant les intencions del diari, només es va poder realitzar reportatges en dos números: el de la col·lectivitat de Pau i la de Torroella de Montgrí.

- Voces del frente

Aquesta secció es publica en els números 7, 8, 9 i 11 i està escrita per col·laboradors del diari que són al front. És propaganda de guerra, on els autors descriuen com és la vida a les trinxeres o les informacions que els arriben del bàndol enemic, com en “Un año en la España de Franco”, on s'entrevista a un home que va poder escapar del sector facciós i que els confessa que “Los pueblos están míseros y la gente cansada. Faltan víveres. No hay tejidos y no pueden vestirse. Temen la llegada del invierno” (Sans, 1937j). També destaquen esdeveniments importants com l'evacuació de la població d'Osca o el rumor que els van explicar dues noies que també varen fugir, i que afirmaven que el General Franco havia mort: “Aunque oficialmente no han dicho nada, Franco murió; la prueba es que ya no habla por radio. En su lugar lo hace un fraile” (Saus, 1937).

En aquesta secció també apareix algun article com “Luchamos por la libertad”, on s'exposa la moral dels que lluiten i es critica els actes contrarevolucionaris:

(...) mientras nosotros aguantamos las inclemencias del tiempo y los embates de esta guerra homicida, no haya quien en la retaguardia, con manejos rastreros e infames, pretenda ahogar la Revolución en su cuna (Quim, 1937d).

- Doctrinario

Secció que apareix en els dos primers números, on s'exposen principis de la ideologia anarquista. Està escrita pel mateix autor (Vicens Soler). És probable que la seva marxa al front fos la causa de la seva desaparició, ja que Soler no tornarà a publicar cap article fins al número 11 (09.09.1937).

- Miscelanea del exterior

Es publica en els números 10, 11 i 14 i s'exposen petites notícies internacionals sobre conflictes i fets que estan succeint fora d'Espanya com la imminent guerra a causa d'Alemanya, els enfrontaments entre feixistes i obrers a Bolonya, el suport a Franco per part del govern d'Uruguai o els preparatius per rebre el dictador Mussolini a Alemanya.

- Federación Local de Sindicatos Únicos de Figueras. Amb el subtítol: Subscripción pro-presos de la CNT.

Vibraciones publica una acció solidària a favor dels presos polítics de la CNT que apareix des del segon número fins a l'últim. En aquesta secció es mostra una taula de comptes de les aportacions monetàries i el nom i cognoms dels donants. Era duta a terme per la Federación Local de Sindicatos Únicos.

En el número 11 el subtítol canvia a “Subscripción comisión jurídica de la CNT”.

- Seccions en català:

Els articles en llengua catalana es publicaven amb menys freqüència i tractaven esdeveniments locals. Trobem articles informatius com els de “Noticario Semanal” o els de “Noticari local”, una subsecció de “Información local” que només apareix al segon número, amb un article on es denuncia el tracte de favor del diari “Empordà Federal” cap a determinats sectors (“I dels negocis dels gepcians, què?”). Tanmateix, trobem escrites en català altres seccions com:

- “Veus del carrer. Es diu...” que va aparèixer en els números 1 i 2, on s'escrivia de forma més o menys còmica un llistat de queixes, denúncies i comentaris negatius

sobre accions relacionades amb l'Ajuntament (i els seus consellers), que afectaven la ciutat de Figueres o la CNT: per exemple trobem una crítica a un conseller, que durant la revolució va mantenir-se a casa seva i no va lluitar per evitar l'aixecament militar: "...que cert conseller de l'Ajuntament de la Victòria, d'aquesta ciutat — particularment molt respectable—, el dia 19 de juliol, segons certificat metge, tenia "colitis aguda" i per aquest motiu se li recomanava passar una temporada al mas de la seva propietat, fins a veure el caire que prenia el moviment" (Anònim 71, 1937).

- "Demanam" secció que apareix en els números 5 i 6 i, per la temàtica i la forma en què es distribueix la informació, sembla que fos la continuació de "Veus del carrer. Es diu...". La forma de començar és la mateixa "...que se'ns aclareixi el perquè els hotels de categoria tenen pa els dies que els demás ciutadans no en poden menjar. No havíem quedat que hi havia la carta de racionament per tot Catalunya? El conseller municipal de Proveïments té la paraula". I també manté el to còmic: "...I no demanem res més perquè seria demanar la lluna i sabem que perdríem el temps" (Anònim 15, 1937).

En català també es publicaven les accions o comunicats de l'alcaldia, al número 7 hi trobem un article titulat "Acords municipals", on es descriuen les decisions preses pel Consell Municipal; al número 13 apareix la firma de l'alcalde de Figueres, Alexandre Deulofeu, que informa sobre l'inici del curs escolar i l'obligatorietat d'assistència a les classes; i ja al 17, l'últim exemplar, des de l'alcaldia es demana a la població que col·laborin en la campanya per ajudar els soldats del front amb l'arribada de l'hivern i l'escassetat de productes bàsics.

També hi havia autors que escrivien en llengua catalana com foren M. Esteba amb "Democràcia", un article d'opinió on es critica alguns membres del Consell Municipal per amenaçar en suspendre el ple per comentaris del públic, i "Abans que tot, evitar la lluita fratricida", on l'autor pretén posar pau a la tensió entre pagesos i botiguers a causa de l'escassetat d'aliments i el preu desorbitat en què es venen. Pere Delcamp també escriurà en català "La satisfacció i el pànic", un article d'opinió sobre les accions contrarevolucionàries d'alguns individus; i "Recordem-lo", un article on exposa el comportament maliciós d'Abdó Caselles¹⁷. Per últim, hi ha publicats dos articles de Jordi Bellmar: "Variacions al cap d'un any" en el que critica als qui ara són al poder a Figueres i es pregunta quines gestes varen realitzar el 19 de juliol. També

17 Polèmica d'un regidor del PSUC de Figueres. Exposada a l'apartat 5.2

escriurà “Dictadura”, una mirada enrere on recorda com es vivia a la comarca en els dies obscurs de la dictadura de Primo de Rivera.

- Publicitat

Tot i no ser pròpiament una secció, vull posar de manifest la presència de propaganda i anuncis al diari. *Vibraciones* publicava petits textos i consignes anònims o d'autors coneguts, feia propaganda dels establiments o serveis col·lectivitzats com el quiosc de la CNT o la Barberia col·lectivitzada de la Rambla i, també d'altres diaris o revistes de caràcter revolucionari com *Solidaridad Obrera*, *Treball*, *Umbral*, etc.¹⁸

4.5 Col·laboradors

Molts dels articles d'opinió, divulgatius i de propaganda estaven escrits per col·laboradors del diari. És cert que molts són anònims, però cal destacar la tasca dels que en coneixem els noms.

Trobem a Juan Sans Sicart, un noi jove que va treballar també en altres diaris revolucionaris com *A la Lucha*. Després de la guerra va viure el seu exili a Tolosa, militant en l'anarquisme ibèric i exercint de secretari de Frederica Montseny. Es convertí en un important historiador amb llibres com *Escoltant al meu avi*, *Comissari de xoc*, *Comissari de guerra a l'exili*, *Reflexions d'un llibertari* i *El dia de les sirenes* (Mestre, 2014). A *Vibraciones* va publicar el reportatge de la col·lectivitat de Pau, però en el número 3 ja era lluitant al Front d'Aragó com a comissari del Batalló de Xoc de la 26 Divisió-120 (antiga columna Durruti)¹⁹. Escrivia articles d'opinió en favor de mantenir ferma la moral de la rereguarda i els sindicats, de la unió del bloc antifeixista i en contra de les accions contrarevolucionàries que s'estaven produint.

Vicens Soler (1914-1986) va néixer a Roses i de ben jove militava al Sindicat de Pesca i Oficis Varis de la CNT. Durant la revolució de 1936 va ser secretari general del Comitè Comarcal Antifeixista de l'Alt Empordà (Cárdaba, 2001) i, com he comentat anteriorment, escrivia “Doctrinario” fins que va marxar al front; des d'allà seguia escrivint com a col·laborador, on va publicar articles alligonadors com “Un llamamiento a la constancia”, un article dirigit als joves amb la intenció de mobilitzar-los, o “Tareas del sindicato”, on exposava la lluita anarquista i les funcions del sindicat en una societat llibertaria.

18 Annex C

19 La Columna Durruti va ser una columna de milícies populars, d'ideologia anarquista, que va participar en la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). Va sortir de Barcelona el 24 de juliol de 1936 amb la intenció d'alliberar Saragossa, llavors en poder dels revoltats. Va començar la guerra amb uns 2.500 milicians, però en el transcurs dels mesos va arribar a tenir 6.000. Va estar comandada pel dirigent anarquista Buenaventura Durruti durant els primers mesos (“Brigadas internacionales”, 2014)

També trobem a un col·laborador que firmava com a “Quim”, que, com Sans Sicart, va treballar al diari *A la Lucha* i va marxar al front a la mateixa divisió. Escrivia informació sobre la vida a la guerra com a “Han pasado los bárbaros”, una crònica de quan la seva columna arriba al poble d'Alcubierre, Osca, on dies abans havia passat l'aviació nazi. Com els seus companys, també va redactar articles d'ideologia anarquista: a “Dos mundos frente a frente” exposa com una societat i un món vell (el capitalisme) xoca amb un món nou d'idees i ciència (l'anarquisme) i explica com aquest món s'acabarà imposant al vell.

Pagés i Vilá escriurà articles d'opinió sobre el que estava succeint a Figueres i comarca. Feia una dura crítica a la contrarevolució i tots els aspectes que l'envolten com els partits polítics o la premsa manipuladora. Els seus articles pretenien difondre la moral llibertària i la lluita anarquista: “El comunismo libertario. La función de las juventudes libertarias” o “Carácter de nuestra lucha y sus perspectivas”.

Troblem articles firmats per “TRACIS” que informava primer des de Figueres i més tard des del front. Com els seus companys, escrivia sobre l'anarquisme, la moral a la rereguarda i aspectes del front, però a més trobem dos articles (“Alegres y confiados” i “Dios lo quiso así”) sobre la fe cristiana, on a través de la ironia, TRACIS fa una crítica a l'església, a Déu i als seus fidels.

Aquests són els autors més destacats pel nombre d'articles publicats al diari, però n'hi havia molts més, com José Vila (des de Llançà), Pablo Baro, S. Garcia, Vicente Gonzalez (des de Castelló d'Empúries), Ricardo Fonallosa, José Carrasquer, Esteban Soler Turro, Jenaro Ribas, M. Esteba, Antonio Agraz, Jordi Bellmar, Ildefonso Gonzalez, Pere Delcamp, Juan Marca, Isidoro Ribas, Manuel Vilches, Pedro, Maria Pages, Roberto Castello, i Juan Cusi.

5. Anàlisi interpretativa de *Vibraciones*

5.1 Línia informativa

La ideologia que vol defensar el setmanari era la de l'anarco-col·lectivisme amb base sindical, on els ideals de la CNT, la FAI i les Joventuts Llibertàries hi seran molt presents. La llibertat és l'ideal màxim, per tant estan en contra de qualsevol classe d'autoritat que afecti la llibertat individual com l'Estat o la religió, i es regeixen per elements bàsics com la igualtat i la solidaritat. Està en contra de la propietat privada, que legitima l'explotació obrera, sigui al camp o a la fàbrica i opten per la col·lectivització, on la propietat és col·lectiva i recau en mans del proletariat organitzat. Consideren que a través de l'associació d'individus s'imposarà la fi dels privilegis burgesos en favor de l'alliberació social i econòmica.

El diari, doncs, té la intenció d'unir el proletariat a través de les idees i moral llibertària per tal de lluitar per la revolució social, que portarà la fi del capitalisme i el feixisme. Per aquest motiu, a *Vibraciones* hi apareixen molts articles instructius que busquen inculcar la seva ideologia i els beneficis d'una societat anarquista.

S'utilitza majoritàriament el gènere d'opinió i sempre s'informa amb un marcat discurs ideològic i de forma partidista (aquest és un fet generalitzat en els periòdics d'aquella època, on la imparcialitat era pràcticament impensable). El que podríem destacar, però, és el tracte que utilitzen per mencionar als seus adversaris, i no em refereixo només al bàndol feixista, sinó més aviat a determinats sectors de la rereguarda. El diari arremet sobretot contra aquells partits que estaven duent a terme la contrarevolució; un d'ells era el PSUC, que qualifiquen de:

Microscópica agrupación cuyo virus está descohesionando a la España antifascista en beneficio de los que están al otro lado de las trincheras, ya que en sus periódicos y a grandes titulares están comentando jocosamente la persecución de que son objeto los militantes de la C. N. T. y del P. O. U. M. (Anònim 18, 1937).

Les desacreditacions eren constants, i anaven dirigides a qui pretengués tornar a la situació anterior al 19 de juliol de 1936. A l'article "Dos mundos frente a frente" s'observa com la situació a la rereguarda estava totalment segmentada en blocs, i l'enemic no era només el que es trobava a l'altra banda de les trinxeres, sinó que també hi era present en el sector antifeixista, aquell qui representava el món vell, on impera el capital:

Nosotros representamos el mundo del trabajo, con nosotros están las ciencias y las artes, todo lo bello de la vida, somos amantes de la naturaleza y por ello tratamos de imitarla en todos nuestros actos de la vida.

Ellos representan el otro mundo, el pasado, la negación de la naturaleza, el fanatismo absurdo sobre el cual se sostiene el tinglado ridículo de la farsa político-religiosa los privilegios arbitrarios, y la eterna esclavitud, todo lo cual se desmorona al empuje constante del progreso (Quim, 1937b).

Gràcies a *Vibraciones*, podem veure com a Figueres la divisió del bàndol antifeixista era clara i no cessava. Aquesta confrontació és present a molts articles, i és molt semblant a l'estil que utilitzen per a referir-se a l'altre enemic a combatre, els feixistes. En un article amb el títol: "Ni paz ni fraternización con el enemigo" veiem com l'autor, amb un marcat discurs bèl·lic, defensa atacar amb duresa:

Nuestra lucha es a muerte, y con ellos ni paz ni reposo. Ellos defienden la barbarie más desenfrenada. Se apoyan en la razón de la fuerza. Luchan para destruir la cultura —García Lorca y centenares de maestros del Alto Aragón— son una muestra sangrienta. Para imponer un régimen económico, en el que la clase trabajadora y los pequeños comerciantes sean unos esclavos sin derecho a protestar (Pagés, 1937g).

L'adversari a combatre era aquell qui traïa al poble i a la Revolució, per això al diari també assenyalava a aquells individus de la rereguarda (burguesos) qui actuaven com si no s'estigués produint una guerra; aquells qui només treballaven per emplenar-se les butxaques amb fins egoistes. En un article publicat el 23 d'octubre l'autor (firmat per F.P.) expressa com eren de perillosos per la gesta que s'estava produint, i fins i tot els acusa de "facciosos".

¿No hay manera de acabar con toda esta granjería de etiqueta marcadamente facciosa, que además de constituir una vergüenza para nuestra retaguardia, tiende por consecuencia lógica, a debilitar nuestro espíritu combativo contra el fascismo internacional?

Constantment ens trobem amb propaganda en favor de la CNT-FAI amb l'objectiu d'adquirir adeptes i seguir conscienciant als seus militants de la tasca que els pertoca en els moments difícils que estan vivint. Per això posa molt èmfasi en la necessitat d'unió i organització dels sectors revolucionaris de la rereguarda, en un moment on la contrarevolució agafa força a causa de la repressió i la pèrdua de poder executiu.

Somos los hombres de la C.N. T. y de la F. A. I. los que hemos reclamado con más insistencia la unidad sincera y fraternal con los demás organismos obreros. Con ello solo hemos venido a demostrar que es preciso, primero, asegurar la Revolución, para después afianzarla, construirla con el esfuerzo de todos (El noi de Rosas, 1937).

Podem veure doncs, que el setmanari no només té la intenció d'expandir els ideals llibertaris i mantenir ferma la moral de la rereguarda, també fa propaganda de guerra contra els feixistes i sobretot contra els qui defensen els valors del capitalisme.

5.2 Polèmiques a Figueres

Durant els mesos de vida del diari, va haver-hi diverses polèmiques que van afectar la CNT-FAI i fets que el sindicat considerava intolerables i per tant, denunciava públicament a través de *Vibraciones*.

El més rellevant va ser a causa d'un conflicte amb el PSUC. Durant el 1937 aquest partit polític va eixamplar la base de forma considerable (també ho va fer la UGT, que va superar a la CNT en nombre d'afiliats) Segons afirma Cornellà (1981, p. 23) aquest fet es va produir “a causa de la gran influència que van exercir sobre l'exèrcit republicà del front d'Aragó” i perquè a diferència del POUM i la CNT-FAI eren partidaris de posposar la revolució social fins a acabar la guerra. Aquests esdeveniments, juntament amb els fets de maig, van col·locar el PSUC com un dels partits més importants de Catalunya. A Figueres, no tenia una àmplia base, però havia malmès entre la CNT i la UGT i perseguit a dirigents d'organitzacions revolucionàries.

El 23 de juny *Vibraciones* publicà “Ha estat destituït del càrrec de Delegat Comarcal de Proveïments i expulsat del PSUC en Abdó Caselles Puigvehí”, que va fer negoci aprofitant el seu càrrec, encautant els camions de queviures a l'entrada de la frontera i venent-los clandestinament. Caselles fou secretari general de la UGT, i va unir-se a la política afiliant-se al PSUC, on va formar part del Comitè Executiu, que el va portar a ser conseller municipal de proveïments, i més tard, delegat comarcal. *Vibraciones* denuncia les clares pistes de les seves accions fraudulentas: “Una conselleria que realitza operacions diàries de compres i vendes i es troba en què en els llibres hi ha més de tres mesos sense anotació. Prova palpable de què les immoralitats hi han d'ésser-hi a granel”. A més, en l'article es destaca que aquest no fou el seu primer crim: durant l'agost de 1936 el Comitè del PSUC el va enviar a Fortià (Alt Empordà) a custodiar un convent de frares: “...a fer-se vida de príncep, amb els queviures i objectes que hi havia en el convent de frares d'aquell poble, ajudant-los a passar la frontera, possiblement a base de la corresponent factura”. Per tots aquests fets, des de *Vibraciones* es demanen responsabilitats: “Cal exigir responsabilitats, cal processar-lo per abús d'autoritat, per delinqüent vulgar i per haver negociat amb la fam del poble” (Anònim 27, 1937).

Quan s'emet l'ordre de detenció, *Vibraciones* comunica el risc de fuga i la necessitat de demanar l'extradició si es produeix la fugida. En l'article que es publica el 10 de juliol s'exposa la manipulació de Caselles per desprestigiar la CNT: quan el sindicat demanava els comptes de la conselleria, ell denunciava que només volien atacar al PSUC i que eren els militants de la CNT els qui dificultaven la seva feina: "D'aquesta forma podia seguir obrant de la manera més indecorosa i per altra part, creixien les diferències de partits". També es demanen explicacions per l'actuació de la delegació de Proveïments (a càrrec del PSUC): "a la delegació no hi havia els queviures que es necessitaven i en canvi aquesta mateixa Delegació podia indicar el lloc on podien trobar-se a uns preus exorbitants" (Anònim 21, 1937).

El 30 de juliol s'anuncia a *Vibraciones* que Caselles havia fugit a França en una carta del col·laborador Juan Sans Sicart, que envia a un conseller de la CNT i on explica la seva experiència personal amb el delinqüent. Sans fou un dels que demanaren el llibre de comptes a Caselles i el que va denunciar les possibles irregularitats de la Conselleria d'Abastos.

En el mateix número s'informa dels acords municipals que es van prendre aquella setmana i on es decideix: "Dirigir-se al Govern de la Generalitat de Catalunya perquè demani l'extradició d'Abdó Caselles Puigvehí [...] L'esmentat subjecte, segons informes, es troba a Perpinyá" (Anònim 2, 1937). Pere Delcamp també escriu un article titulat "Recordem-lo", on exposa de forma irònica la situació del fugit Caselles a França i descriu com viu tranquil·lament a Perpinyà sabent tot el mal que ha fet al poble empordanès. L'última notícia apareix en una crònica d'una sessió municipal, on s'afirma que la petició d'extradició s'ha enviat a la Generalitat i aquesta l'ha traslladat a la Conselleria de Justícia. Al diari no s'informa si Caselles va ser finalment detingut.

La polèmica sobre els queviures no acaba aquí, durant la guerra civil, el PSUC es col·locà com el principal defensor de la classe mitjana catalana, i en contra de les col·lectivitacions de la CNT-FAI; per aquest fet, van crear el GEPCI (Federació Catalana de Gremis i Entitats de Petits Comerciants i Industrials) (Bolloten, 1991). En un apartat del número 10 ("Preguntas inocentes") *Vibraciones* posa de manifest, mitjançant preguntes retòriques, la poca honradesa i esperit antifeixista dels gepcians:

¿Quiénes son los del G. E. P. C. I.? ¿Cuántos hombres del G. E. P. C. I, murieron en las jornadas de julio? ¿Dónde estaban en aquel entonces? ¿Cuántos hombres tiene el G. E. P. C. I. en las trincheras? ¿Por qué a los afiliados al G. E. P. C. I. se les dan todas las facilidades para adquirir comestibles, mientras que a los pequeños comercios y posadas que no son

gepcianos se les ponen todos los obstáculos y se les coacciona para que ingresen en dicho organismo?

Com he comentat, des de l'oficina de proveïments es recomanava els establiments on es podien trobar aliments i objectes de primera necessitat, aquestes formaven part del GEPCI, on els productes es venien a un elevat preu per tal de millorar els seus beneficis a costa de la fam del poble.

Una altra polèmica succeeix en els primers números, quan el setmanari promou l'ajuda al poble d'Euskadi: "Miles de niños y mujeres abandonan la tierra natal en busca de refugio, mientras miles de camaradas caen destrozados en los frentes de batalla, y miles de casas se precipitan en fantástico derrumbe por acción de los pájaros negros" (Anònim 58, 1937). També demanen que se'ls subministrin armes i queviures. També podem veure que a Figueres existeix un Comitè Local Pro Euskadi, el qual ha organitzat diverses activitats per la setmana d'Ajut a Euskadi i Nord; una campanya per recaptar fons. Passada la setmana, es publica a *Vibraciones* "Aclarint calúmnies malintencionades" on s'exposen els detalls dels donatius rebuts (nom de l'entitat o subjecte i les pessetes donades). Es queixen dels obstacles i injúries que el Comitè ha hagut de patir i per aquesta raó mostren la taula de comptes on apareix la recaptació total i on a més s'escriu:

Podrien dir el mateix els que amb tant d'entusiasme ens han torpedejat amb les seves notes de desautorització i de qualificatius poc adients a la solidaritat que precisen els que lluiten en els fronts?

No explicita noms, però els conflictes amb el PSUC indiquen que podria ser obra seva: "També amb l'Ajut a Euscadi, tenia d'haver-hi la seva mica de política". (Anònim 70, 1937)

Les al·lusions al partit comunista seran constants i la tensió seguirà present en tot el diari.

5.3 Censura

A *Vibraciones* la censura apareix al segon número, on es comencen a veure zones en blanc amb "Este artículo ha pasado por la previa censura". En el següent exemplar, Pagés (1937c), escriurà sobre aquest fet a "La decadència històrica de la premsa" que expressa:

Hoy volveremos a oír hablar en aquel lenguaje parabólico y metafísico, veremos «adaptarse a las circunstancias», hacer alusiones más o menos veladas y vagas, ser respetuoso y circunspecto, reservados, pues si al encargado, o al que se encarga de los encargados de la

censura, les duele el estómago u otra parte de su cuerpo, se corre el inminente riesgo de que las páginas queden en blanco.

Després d'analitzar els articles de *Vibraciones* s'observa aquest fet, ja que en molts casos es denuncien uns fets sense exposar-los, és a dir, sense referir-se a ells explícitament. En canvi, quan sí s'expliquen, ens trobem la frase o l'article a mig acabar. Això succeeix per exemple a la portada del número 5, en un article es recorda els mesos després del 19 de juliol de 1936, però només es troba la meitat del text²⁰:

19 de julio de 1936. ¿Qué ha acaecido desde entonces? Desgraciadamente nos vemos en el triste trance de tener que decir qué nos imposibilita hacer la verdadera apología de estos doce meses, el temor, esta vez fundado, que el lápiz rojo deje en el vacío las demasiado ciertas realidades que España ha vivido desde aquella fecha memorable (Anònim 1, 1937).

En el mateix exemplar hi ha un petit apartat titulat "Clausura", on es pot veure com el diari prefereix no comentar la notícia per temor a la censura:

El viernes pasado fué clausurado el local del P. O. U. M. de esta ciudad. No nos es posible hacer ningún comentario, solamente nos hace reflexionar y pensamos en aquel refrán popular que dice: Cuando las barbas de tu vecino veas pelar...

En un article escrit per Federico Urales (1937), "Porquè no se oye la voz de la cordialidad?", veiem com la censura és un fet tan constant que fins i tot l'autor interpel·la als censors. En el text es posa de manifest la falta de cordialitat dins el bàndol antifeixista, criticant les persecucions que els revolucionaris estan patint (sense esmentar cap en contret) i aleshores exposa:

Ya sé, camaradas censores, que estoy diciendo cosas atrevidas; pero les ruego que antes de cruzar con el lápiz rojo lo dicho por mi piensen en el bien que a la causa antifascista pudiera hacer el conocimiento público de lo que puedan tachar.

La censura serà un element present en tots els exemplars del diari i s'arribarà fins i tot, a eliminar pàgines senceres, com en el cas de la portada del número 6²¹.

5.4 Campanyes

Durant els mesos que es va publicar *Vibraciones*, es varen difondre diverses campanyes per dur a terme i donar suport a idees, objectius o causes benèfiques. El diari també es va utilitzar doncs, per promoure iniciatives, sobretot vinculades a la CNT, com fou el cas de

20 Veure Annex D

21 Veure Annex D

l'intent d'impulsar una unió entre la CNT i la UGT. L'apropament de les dues sindicals era un objectiu a aconseguir per tal d'unir les masses proletàries i evitar així la divisió que en els sectors comunistes es pretenia mantenir. Ribas I. (1937b) escriu un article el 10 de juliol on afirma que “Los anarquistas tenemos la obligación, el deber moral, de hacer cuanto esté a nuestro alcance para que la alianza C.N.T. - U.G.T. sea una realidad”. En els diversos números se seguirà exposant aquesta necessitat: “¡Hay que reaccionar rápidamente contra estas maniobras!; Los obreros de la U.G.T. v los obreros de la C.N.T. tienen intereses comunes! ¡Deben unirse sin más dilaciones!” (Anònim 29, 1937).

El 29 de juliol de 1937 es va reunir l'executiva de la UGT per firmar les bases provisionals (elaborades conjuntament amb el Comitè Nacional de la CNT) per a millorar les relacions entre les dues sindicals en favor de la millora de les condicions de vida del poble espanyol. *Vibraciones* exposa les 12 bases a un article titulat: “CNT-UGT. Bases preliminares para una alianza”. En els següents exemplars es promouran els beneficis d'aquest acord: Juan Marca escriurà “Alianza Obrera Revolucionaria”, on recorda victòries recents del proletariat unit:

Bajo tu bandera [Alianza Obrera Revolucionaria] han de agruparse los rebeldes, los que sientan la necesidad de una sociedad más justa. Bajo tu bandera hemos de agruparnos, para vencer a todos los fascismos, declarados o encubiertos, y ver triunfante la Revolución, por la cual han caído y caerán tantos y tantos hermanos nuestros (Marca, 1937c).

Al número 9 apareix “Unidad de acción de los trabajadores” un article de Federica Montseny (probablement publicat a *Solidaridad Obrera*, d'on era redactora durant aquella època) defensa que:

La Alianza Obrera no altera ninguna de las esencias de nuestra lucha, no merma ni disminuye la personalidad y la importancia del Frente Antifascista. Es su complemento, su solidificación, su adaptación a las necesidades constructivas del ahora, a las necesidades que se multiplicarán y se harán exigencia ineludible mañana.

Aquí *Vibraciones* escull les paraules de Montseny com un argument *ad verecundiam* per aconseguir el suport del bàndol antifeixista al pacte UGT-CNT. Com he esmentat anteriorment, els crits a la unió són presents en molts exemplars del diari, en què es demana una rereguarda ferma, i aquest acord entre les dues sindicals el volen mostrar com un gran pas cap a la victòria.

Aquesta unió es va fer efectiva a l'agost, i *Vibraciones* publica una còpia de la carta²² que el Secretari General de la UGT, Francisco Largo Caballero, envia als companys antifeixistes de Figueres.

22 Veure Annex E

En un article publicat el 17 de setembre, es denuncia la insolidaritat dels governs democràtics europeus que no volen acollir més refugiats espanyols i que a més, amenacen de repatriar els que ja hi són si el govern de la República no s'encarrega de les despeses. Està firmat per El Consejo Nacional de la SIA (Solidaridad Internacional Antifascista), una organització impulsada per la CNT l'any 1937 per buscar suport a l'estranger en un moment on els partits comunistes estaven a l'alça. Des d'un principi es va crear com una eina política en favor del moviment llibertari espanyol, però ràpidament es van crear seccions sanitàries i de solidaritat en suport al front i la rereguarda (Cionini, 2011). A l'article es fa un crit d'ajuda:

Españoles. antifascistas: más allá de las fronteras cientos de compatriotas lloran la amargura del éxito en un ambiente de miedo y de indiferencia! ¡Hay que repatriarlos! [...] S.I.A. toma iniciativa en esta gran cruzada y monta dos oficinas de repatriación. Que examine cada uno lo que pueda ofrecer (El Consejo Nacional de la SIA., 1937a).

A partir d'aquest moment *Vibraciones* durà a terme una campanya informativa per al suport dels repatriats. S'informa d'un "Festival pro SIA" on es recapten fons a la Sala Edison de Figueres en un acte cultural i s'anima els lectors a inscriure's a la SIA i col·laborar per acollir refugiats. També trobem uns petits articles titulats "Camaradas, la indiferencia es un crimen. Si tenéis en vuestra casa un rincón medianamente confortable que ofrecer a un evacuado, escribid inmediatamente a Solidaridad Internacional Antifascista". I "Mujeres de la España leal", on s'interpel·la la "sensibilidad tradicional" de les dones per ajudar els qui més ho necessiten (El Consejo Nacional de la SIA, 1937b). Aquesta campanya continuarà fins a l'últim número del diari.

Com he comentat, aquesta no era l'única tasca de la SIA; a *Vibraciones* veiem com també es va ocupar de millorar les condicions dels presos polítics:

Mientras conseguimos una acción de justicia rápida procuramos hacerles más llevaderas sus horas de angustiosa espera [...] Solidaridad Internacional Antifascista, está organizando rápidamente la Biblioteca circulante del Preso Antifascista, y pide a cuantos compañeros y organizaciones puedan hacernos envíos de libros (Herrera, 1937).

En els últims números veiem com els ciutadans evidencien les conseqüències reals de la guerra amb l'arribada de refugiats i soldats del front. A la portada de l'1 d'octubre hi trobem "La Federación Local de Sindicatos Únicos de Figueras, al pueblo", un article destinat a la reflexió de la població figuerenca:

Nosotros sabemos que el pueblo de Figueras no será sorprendido ni permitirá que el fascismo deje huellas criminales haciendo víctimas inocentes en la ciudad. Para ello, es imprescindible y de inaplazable necesidad construir refugios. (Anònim 37, 1937).

En l'article es recorden els bombardejos per part de l'aviació feixista en territoris civils sense cap objectiu militar i els problemes que ocasionen aquests bombardejos en la rereguarda (la sobreocupació dels hospitals i la desmoralització del poble). Proposa, doncs, la creació d'una comissió formada per totes les organitzacions i partits antifeixistes per gestionar la construcció dels refugis antiaeris i sobretot demana la completa col·laboració de tots els ciutadans de Figueres. La campanya sembla que no va tenir èxit, ja que el 5 de novembre es publica "El tema de los refugios", escrit per un noi de 14 anys (V. Juanola Viñas) on es pregunta al poble figuerenc "¿Por qué, cuando los hombres de la F. A. I. hacían refugios para el pueblo nadie quería ir a trabajar?". En aquell moment ja s'havien produït alguns bombardejos propers a la zona i l'autor proposa utilitzar els dies festius, com els diumenges, per construir-ne més.

6. Conclusions

La premsa és un instrument que ens permet observar quins són els problemes i inquietuds d'una societat. Durant la guerra civil espanyola els periòdics duïen a terme una batalla ideològica i propagandística, tot i això, es podia entreveure com es vivia la guerra i quina era l'actitud dels ciutadans, de l'Estat i de les organitzacions. Abans de l'inici de la guerra civil, la premsa figuerenca era molt variada, amb diaris que representaven amplis sectors de la societat, però amb el cop d'estat, la situació va canviar. Tot i la importància del moviment en els primers mesos, no hi havia cap diari d'ideologia anarquista, per això em vaig basar en textos d'historiadors de Figueres com Josep M. Bernils o Marciano Cárdbaba, però em vaig adonar que, tot i escriure sobre la mateixa època, s'enfoquen en perspectives més aviat diferents. Més encara si ens fixem en les memòries, per una banda, d'Alexandre Deulofeu i per altra, de Vicens Soler, que exposen visions antagòniques de la realitat d'aquells mesos. Un, ataca les accions que es van produir els primers dies de guerra, en canvi l'altre, les exposa com l'alliberació del poble. Per saber quina era la perspectiva anarquista de la guerra civil, havia de buscar en la seva premsa.

Brollador fou el primer diari anarquista que va aparèixer, però sorgeix en un mal moment, i per tant, no podrà tenir una incidència clara en la societat. *El Butlletí d'Assistència social* no actua com a diari informatiu, sinó com un butlletí-llistat on s'exposen donatius de particulars a la Conselleria d'Assistència social. Per tant, d'aquests dos periòdics, per la seva durada o pel seu contingut, no he pogut extreure informació rellevant sobre la premsa i la veu dels anarquistes figuerencs. El febrer de 1937 però, apareix *A la Lucha*, en aquest diari he observat com l'eix central del periòdic és la propaganda anarquista i he trobat alguns elements a destacar com: els incidents als sindicats, assemblees i mítings que s'estaven produint o la quantitat d'espectacles i activitats programades a Figueres per organitzacions revolucionàries. Tanmateix, només vaig ser conscient de com es va viure la guerra al sector anarquista quan vaig llegir *Vibraciones*.

Vibraciones neix com a portaveu del moviment, i per tant apareix per exposar la seva veritat. Al llarg de l'anàlisi realitzada he observat els principals objectius dels anarquistes a Figueres, les seves motivacions i la seva visió de la vida a la rereguarda. A primera vista pot semblar que el diari fos només una eina de propaganda, ja que intentava mostrar el bon funcionament de les col·lectivitats properes, els beneficis dels sindicats i de la lluita obrera, la moral que s'havia de transmetre a partir d'una educació llibertària i articles ideològics

sobre l'anarquia. També es defensava la necessitat de fer la revolució i la guerra, per aquest motiu, després de fer l'anàlisi, veig com la guerra civil passa a un segon pla i es converteix en un element més per consolidar el moviment anarquista. *Vibraciones* ho fa a través d'articles de col·laboradors del front d'Aragó, que insten als qui són a la rereguarda a mantenir els ideals fermes i portar a terme la revolució.

No obstant això, també apareixen molts articles informatius i de crítica social. En el setmanari es denuncien les accions repressives que s'estaven duent a terme a la zona en contra d'organitzacions revolucionàries, com en el cas del POUM: el partit va ser il·legalitzat, els seus membres perseguits (fins i tot empresonats com Juan Carreras), i la seva seu clausurada. Aquesta repressió va afectar també al setmanari a través dels nombrosos articles censurats i el temor dels redactors a exposar determinats fets o idees. A *Vibraciones* s'assenyala els culpables (els partits contrarevolucionaris) i sobretot s'evidencia la tensió que es mantenia a l'ajuntament amb el PSUC. La ideologia i l'actuació socioeconòmica que defensaven els anarquistes era contrària a la d'aquest partit i per tant, les crítiques eren constants. Tot i aquesta divisió entre el sector antifeixista, el setmanari està a favor de mantenir la unió a la rereguarda a través d'un Front antifeixista que no exclogués als revolucionaris. *Vibraciones* promou aliances com "La Alianza Obrera Revolucionaria" o la unió entre la UGT i la CNT, que finalment es va aconseguir.

El diari també permet conèixer com es desenvolupava la guerra a Figueres, on destaca, per una banda, successos com: l'escassetat d'aliments, l'alça dels preus i els conflictes de la política d'abastiments, i per altra, el comportament dels ciutadans envers la situació que estaven vivint. Hi havia una gran part de la població que recolzava la revolució, afiliant-se a sindicats d'oficis, treballant en col·lectivitats properes o fàbriques socialitzades. Aquest sector convivía amb els comerciants, que s'havien unit en el GEPCI per tal de mantenir els seus establiments i seguir adquirint beneficis econòmics. *Vibraciones* denuncia com aquest grup s'aprofitava de la fam del poble per enriquir-se, i com molts habitants vivien com si no estigués succeint una guerra: els cafès, els bars i els clubs nocturns eren plens de disbauxa, molts joves, en comptes d'unir-se a les JJ.LL, gandulejaven per la ciutat, etc. Al diari, però, es mostra com aquesta situació canvia quan comencen a arribar refugiats, soldats ferits o les primeres bombes. En aquells moments *Vibraciones* actua com a agent impulsor d'iniciatives com la construcció immediata de refugis, i divulga actes solidaris que es posaven en marxa a la ciutat, com la col·lecta de diners per al poble d'Euskadi i per als presos polítics o l'acollida de refugiats per part de la SIA.

Analitzats tots aquests fets, seria incorrecte afirmar que *Vibraciones* és només un setmanari de propaganda anarquista. És cert que existeixen nombrosos articles en favor d'aquest moviment, però a partir de l'anàlisi que he desplegat, he pogut posar llum a detalls de la vida a Figueres que cal donar a conèixer per entendre el nostre passat. Molts figuerencs els ignoren, no saben les lluites que es van produir els primers dies de la guerra, les mesures llibertàries que es van aplicar, l'arribada a l'alcaldia d'un sindicalista de la CNT, ni la repressió que van patir. Mai serem capaços de saber objectivament què va passar aquells mesos, però és necessari trobar i explicar totes les veritats i totes les veus. La dels anarquistes de Figueres es troba a *Vibraciones*.

7. Referències bibliogràfiques

Anarcofemèrides. (2018). [Blog: Ateneu Llibertari Estel Negre]. Extret de: <http://anarcofemerides.balearweb.net/archives/20180919>

Asuar Gallego, B. (2017). “Mujeres Libres: las anarquistas que revolucionaron la clase obrera”. Público. Extret de: <https://www.publico.es/politica/memoria-publica/80-anos-mujeres-libres-xxx-mujeres-libres-anarquistas-revolucionaron-clase-obrera.html>

Bernils i Mach, J. (1986). *La Guerra Civil a Figueres (1936-1939)*. Figueres: L'Empordà. pp. 13, 16-18

Bolloten, B. (1989). *La guerra civil española: revolución y contrarrevolución*. Madrid: Alianza Editorial, p. 397

Brigades internacionals. (2012). Extret de: https://web.archive.org/web/20120324142953/http://annasebas.vexicat.orgbrigadasinternacionales/bi_grupo_int_col_durruti.htm

Cárdaba, M. (2001). “La col·lectivitat de la indústria pesquera de Roses de Vicens Soler”. *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, vol. 34 , pp. 497-541. Extret de: <https://www.raco.cat/index.php/AnnalsEmpordanesos/article/view/93372/166605>

Cárdaba, M. (2016). La CNT de Figueres i comarca. A *Lluitaren per la llibertat*. Cornellà de Llobregat: El Grillo Llibertario, pp. 229-230

Cárdaba, M. (2013a). “L'anarcosindicalisme” a l'Empordà (1870-1936). *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, vol. 44, pp. 451–469. <https://doi.org/10.2436/20.8010.01.138>

Cárdaba, M. (2013b). “Figueres i la guerra civil”, 1936-1939. *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, vol. 44, pp. 189–206. <https://doi.org/10.2436/20.8010.01.125>

Cionini V. (2011) *Solidaritat internacional antifeixista, o ajuda humanitària a les idees anarquistes*, Diacronie, pp. 11-12.

Cornellà i Roca, P. (1981). "Catalunya, 1937". *Revista de Girona*, vol. 94, pp. 23–33. Extret de: <https://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/83515/108498>

Cornellà i Roca, P. (1986). "La premsa gironina en el context de la guerra". *Revista de Girona*, vol. 116, pp. 38–43. Extret de: <https://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/85472/110477>

Deulofeu, A. (1975). *Memòries de la revolució, de la guerra i de l'exili*. Figueres: Emporitana, pp. 22-23, 27

Guillamet, J., Moreno, M., Teixidor, A., & Testart, A. (2009). *Història de la premsa de Figueres: 1809-1980*. Figueres: Col·lecció Juncària. pp. 353-391

Illa i Munné, M. C. (1986). *Els Anarquistes i Catalunya*. Extret de: http://cataleg.ub.edu/record=b1393404~S1*spj

Martí Font, J. (2015). Josep llunas, la literatura obrerista i la construcció de l'anarquia en català al segle XIX. *TDX (Tesis Doctorals En Xarxa)*. Extret de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/318801>

Mestre, R. (2014). Sans Sicart, Joan. Extret de: <http://memorialibertaria.org/content/sans-sicart-joan>

Montagut, E. (2015). "La Revista Blanca". Público. Extret de: <https://www.nuevatribuna.es/articulo/cultura---ocio/revista-blanca/20150713120704118013.html>

Pradas Baena, M. A (2011). *La Revista Blanca: origen, auge i decadència d'una publicació filollibertària barcelonina (1923-1936)*. Barcelona: Vaixells de paper.

Pozo González J.A. (2002). El poder revolucionari a Catalunya durant els mesos de juliol a octubre de 1936 / Crisi i recomposició de l'Estat. *TDX (Tesis Doctorals en xarxa)*, p. 80. Extret de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4790>

Revista Mujeres Libres. (2017). Extret de: <http://cgt.org.es/noticias-cgt/noticias-cgt/revista-mujeres-libres>

Vidal, F. (2010). “Els fets de maig del 37”. *Sàpiens*. Extret de: <http://blogs.sapiens.cat/historiadorvital/2010/06/02/els-fets-de-maig-del-37/>

8. Referències del corpus

Anònim 1 (1937). "19 de julio". Vibraciones, 16 de juliol, p. 1

Anònim 2 (1937). "Acords municipals". Vibraciones, 30 de juliol, p. 2

Anònim 3 (1937). "Afirmemos la unión de cara al enemigo". Vibraciones, 20 d'agost p. 1

Anònim 4 (1937). "Alcaldía de Figueres". Vibraciones, 24 de setembre, p. 3

Anònim 5 (1937). "Alianza obrera revolucionaria". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 2

Anònim 6 (1937). "A los maestros". Vibraciones, 11 de juny, p. 1

Anònim 7 (1937). "A los militantes que se hayan en el extranjero". Vibraciones, 24 de setembre, p. 4

Anònim 8 (1937). "Al poble de Figueres". Vibraciones, 19 de novembre, p. 2

Anònim 9 (1937). "Asturias". Vibraciones, 23 d'octubre , p. 1

Anònim 10 (1937). "A todos los militantes". Vibraciones, 24 de setembre, p. 1

Anònim 11 (1937). "¡Ayuda mujer!". Vibraciones, 5 de novembre, p. 3

Anònim 12 (1937). "CNT-UGT. Bases preliminares para una alianza". Vibraciones, 30 de juliol, p. 4

Anònim 13 (1937). "Debemos luchar como hermanos, por la libertad de todos". Vibraciones, 17 de setembre, p. 1

Anònim 14 (1937). "Demane". Vibraciones, 16 de juliol, p. 2

Anònim 15 (1937). "Demane". Vibraciones, 23 de juliol, p. 2

Anònim 16 (1937). "Desde Rosas". Vibraciones, 3 de juliol, p. 3

Anònim 17 (1937). "Ejemplo que debe cundir". Vibraciones, 17 de setembre, p. 1

Anònim 18 (1937). "El Socialismo Federal en nuestra comarca". Vibraciones, 27 d'agost, p. 1

Anònim 19 (1937). "El Movimiento, al participar en los órganos del Poder, lo hace como un Comité Revolucionario que está dando la batalla al fascismo". Vibraciones, 10 de juliol, p. 4

Anònim 20 (1937). "El Pleno Municipal celebrado el 10 de junio". Vibraciones, 11 de juny, p.

Anònim 21 (1937). "El poble demana siguin exigides responsabilitats a Abdó Caselles Puigvehí". Vibraciones, 10 de juliol, p. 3

Anònim 22 (1937). "El Sindicato, columna vertebral de España". Vibraciones, 5 de novembre, p. 1

Anònim 23 (1937). "Exposición de arte revolucionario". Vibraciones, 11 de juny, p. 4

Anònim 24 (1937). "Figueres debe vivir la guerra". Vibraciones, 5 de novembre, p. 1

Anònim 25 (1937). "Gran mitin de solidaridad al Pueblo Vasco". Vibraciones, 23 de juny, p. 4

Anònim 26 (1937). "¿Hacia dónde vamos?". Vibraciones, 20 d'agost, p. 4

Anònim 27 (1937). "Ha estat destituït del càrrec de Delegat Comarcal de Proveïments i expulsat del PSUC en Abdó Casellas Puigvehí". Vibraciones, 23 de juny, p. 2

Anònim 28 (1937). "Heroes de la CNT-FAI en la defensa de Santander". Vibraciones, 9 de setembre, p. 3

Anònim 29 (1937). "Hoy más que nunca CNT-UGT garantía de la victoria". Vibraciones, 16 de juliol, p. 3

Anònim 30 (1937). "I dels negocis dels gepcians què?". Vibraciones, 23 de juny, p. 2

Anònim 31 (1937). "Juan Carreras". Vibraciones, 20 d'agost, p. 2

Anònim 32 (1937). "Joventud espanyola". Vibraciones, 5 de novembre, p. 3

Anònim 33 (1937). "La disciplina orgánica del movimiento es imprescindible". Vibraciones, 5 de novembre, p. 1

Anònim 34 (1937). "L'Alcaldía ens comunica". Vibraciones, 10 de juliol, p. 2

Anònim 35 (1937). "La escandalosa alza de las subsistencias". Vibraciones, 30 de juliol, p. 2

Anònim 36 (1937). "La escandalosa alza de las subsistencias". Vibraciones, 6 d'agost, p. 4

Anònim 37 (1937). "La Federación Local de Sindicatos Únicos de Figueras, al pueblo". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 1

Anònim 38 (1937). "La última prueba de insóliddad de los gobiernos democráticos ¡Repatriación de nuestros exiliados!". Vibraciones, 17 de setembre p. 2

Anònim 39 (1937). "Lo que deben ser nuestros comicios". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 4

Anònim 40 (1937). "Lo que no debe sucedernos". Vibraciones, 10 de juliol, p. 1

Anònim 41 (1937). "Los camaradas antifascistas han de ser acogidos cordialmente". Vibraciones, 27 d'agost, p. 4

Anònim 42 (1937). "Los que no quieren la colectividad". Vibraciones, 16 de juliol, p. 4

Anònim 43 (1937). "Miscelanea del exterior". Vibraciones, 27 d'agost, p. 3

Anònim 44 (1937). "Miscelanea del exterior". Vibraciones, 9 de setembre, p. 3

Anònim 45 (1937). "Miscelanea del exterior". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 4

Anònim 46 (1937). "No envenenemos las questionnes". Vibraciones, 3 de juliol, p. 1

Anònim 47 (1937). "Nuestra llamada cordial a los cuerpos armados". Vibraciones, 11 de juny, p. 4

Anònim 48 (1937). "Para la moralización de la retaguardia". Vibraciones, 23 de juliol, p. 4

Anònim 49 (1937). "Para las mujeres que ansían liberarse". Vibraciones, 30 de juliol, p. 3

Anònim 50 (1937). "Preguntas inocentes". Vibraciones, 27 d'agost, p. 4

Anònim 51 (1937). "Primer aniversario de la muerte del heroe del pueblo. Durruti". Vibraciones, 19 de novembre, p. 1

Anònim 52 (1937). "PSUC qué amigos tienes". Vibraciones, 3 de juliol, p. 4

Anònim 53 (1937). "Publicaciones de las juventudes libertarias de Catalunya". Vibraciones, 19 de novembre, p. 2

Anònim 54 (1937). "Quienes somos?". Vibraciones, 11 de juny, p. 1

Anònim 55 (1937). "Quiosco CNT-JJLL". Vibraciones, 23 de juny, p. 2

Anònim 56 (1937). "Radio prensa internacional". Vibraciones, 27 d'agost, p. 2

Anònim 57 (1937). "Radio prensa internacional". Vibraciones, 24 de setembre, p. 3

Anònim 58 (1937). "¡Recordemos Euskadi!". Vibraciones, 11 de juny, p. 1

Anònim 59 (1937). "Renacen las plagas sociales". Vibraciones, 11 de juny, p. 4

Anònim 60 (1937). "Servicio de transfusión de sangre al frente". Vibraciones. 10 de juliol, p. 2

Anònim 61 (1937). "Sesión del Ayuntamiento". Pleno del día 1 de julio. Vibraciones, 10 de juliol, p. 2

Anònim 62 (1937). "Sesión municipal del Ayuntamiento de Figueras del 26 de octubre de 1937". Vibraciones, 5 de novembre, p. 2

Anònim 63 (1937). "Sessió municipal ordinària del mes d'agost". Vibraciones, 9 de setembre, p. 4

Anònim 64 (1937). "Sin la intervención de la C.N.T., el bloque antifascista carece de base sólida". Vibraciones, 27 d'agost, p. 2

Anònim 65 (1937). "Solo los sindicatos vencerán al fascismo". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 2

Anònim 66 (1937). "Tan sólo una solución gubernamental de amplio frente antifascista puede dignamente, eficientemente , encargarse de la dirección de la guerra". Vibraciones, 24 de setembre, p. 4

Anònim 67 (1937). "Un año". Vibraciones, 16 de juliol, p. 1

Anònim 68 (1937). "Unidos venceremos". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 4

Anònim 69 (1937). "Un símbolo. Madrid. Una realidad, el sindicato". Vibraciones, 5 de novembre, p. 3

Anònim 70 (1937). "Val més un fet pràctic que un milió de paraules. Aclarint calúmnies mal intencionades". Vibraciones, 3 de juliol, p. 2

Anònim 71 (1937). "Veus del carrer. Es diu". Vibraciones, 11 de juny, p. 2

Anònim 72 (1937). "Veus del carrer". Es diu. Vibraciones, 23 de juny, p. 2

Anònim 73 (1937). "Viaje colectivo". Vibraciones, 23 de juliol, p. 2

Anònim 74 (1937). "Zaragoza bajo el yugo fascista". Vibraciones, 9 de setembre, p. 3

Baró, P. (1937a). "Nuevos campos". Vibraciones, 23 de juny, p. 1

Baró, P. (1937b). "Poesia trágica". Vibraciones, 6 d'agost, p. 3

Bellmar J. (1937). "Variacions al cap d'un any". Vibraciones, 23 de juliol, p. 3

BIBI. (1937a). "Algo sobre nuestro origen". Vibraciones, 23 de juliol, p. 4

BIBI (1937b). "El capitalismo sus clases y enemigos". Vibraciones, 16 de juliol, p. 4

Cabanas J. (1937a). "Leyendo prensa fascista". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 2

Cabanas J. (1937b). "Moral de guerra y victòria". Vibraciones, 5 de novembre, p. 3

Cabanas J. (1937c). "Revolución social". Vibraciones, 19 de novembre, p. 3

Carreras J. (1937). "Urge rectificar". Vibraciones, 17 de setembre, p. 1

Carresquer, J. (1937). "Las escuelas normales proletarias". Vibraciones, 23 de juliol, p. 3

Castello, R. (1937). "Desde la lejanía". Vibraciones, 19 de novembre, p. 4

Clos J. (1937). "Economia, guerra i revolució". Vibraciones, 17 de setembre p. 4

Comité Peninsular de la FAI. (1937). "A todas las juventudes libertarias". Vibraciones, 3 de juliol, p. 3

Cusi J. (1937). "Un poco mas de equidad. Salvemos la economía". Vibraciones, 19 de novembre, p. 4

Delcamp P. (1937a). "La satisfació i el pànic". Vibraciones, 23 de juliol, p. 4

Delcamp P. (1937b). "Recordem-lo". Vibraciones, 30 de juliol, p. 4

El Consejo Nacional de la SIA. (1937a). "La última prueba de insolidaridad de los gobiernos democráticos. ¡Repatriación de nuestros exiliados!". Vibraciones, 17 de setembre, p. 2

El Consejo Nacional de la SIA. (1937b). "Mujeres de la España leal". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 4

El noi de Rosas (1937). "La revolución en nuestra comarca". Vibraciones, 6 d'agost, p. 2

Esteba M. (1937a). "Abans que tot, evitar la lluita fratricida". Vibraciones, 16 de juliol, p. 2

Esteba M. (1937b). "Democràcia". Vibraciones, 10 de juliol, p. 3

Fabrega Maso J. (1937). "Del momento actual". Vibraciones, 27 d'agost, pp. 2-3

Fonallosa R. (1937). "A los jovenes de la retaguarda". Vibraciones, 3 de juliol, p. 2

F. P. (1937). "Nuestra conducta en la retaguardia no corresponde al heroísmo de nuestros bravos luchadores". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 3

Garbi J. (1937). "Alerta españoles. Italia en Andalucia". Vibraciones, 17 de setembre, p. 3

Gracia S. (1937). "Algo sobre la Anarquía". Vibraciones, 3 de juliol, p. 1

González I. (1937). "Colonia Ascaso-Durruti.-Llansá". Vibraciones, 30 de juliol, p. 3

Gonzalez V. (1937). "Auroras". Vibraciones, 11 de juny, p. 3

Harancourt E. (1937). "Hombres i cosas". Copiat de "La Depeche" a Vibraciones, 27 d'agost, p. 1

Herrera G. (1937). "Por los presos antifascistas". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 1

Juanola Viñas, V. (1937). "El tema de los refugios". Vibraciones, 5 de novembre, p. 4

Marca J. (1937a). "Alianza juvenil antifascista". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 3

Marca J. (1937b). "Ante una consigna revolucionaria. Primero ganar la guerra". Vibraciones, 30 de juliol, p. 4

Marca J. (1937c). "UGT-CNT; Alianza Obrera Revolucionaria". Vibraciones, 6 d'agost, p. 4

Monne, J. (1937). "¿Para qué sirven los sacrificios?". Vibraciones, 16 de juliol, p. 3.

Montseny F. (1937). "Unidad de acción de los trabajadores". Vibraciones, 20 d'agost, p. 3

Nierga P. (1937a). "In memoriam ¡19 de julio!". Vibraciones, 3 de julio, p. 1

Nierga P. (1937b). "Los camaleones de la revolución". Vibraciones, 11 de juny, p. 4

Nettleau M. (1937). "Condiciones de la coexistencia de diversos del socialismo voluntario" Vibraciones, 16 de juliol, p. 4

Pages M. (1937). "Sobre la prostitución". Vibraciones, 5 de novembre, p. 1

Pagés y Vilá. (1937a). "Carácter de nuestra lucha y sus perspectivas". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 3

Pagés y Vilá. (1937b). "La contrarevolución en marcha". Vibraciones, 23 de juny, p. 1

Pagés y Vilá. (1937c). "La decadencia histórica de la Prensa". Vibraciones, 3 de juliol, p. 2

Pagés y Vilá. (1937d). "La función de las juventudes libertarias". Vibraciones, 27 d'agost de p. 4

Pagés y Vilá. (1937e). "El fascismo, producto y manifestación del capitalismo". Vibraciones, 20 d'agost, p. 4

Pagés y Vilá. (1937f). "La unidad sindical". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 2

Pagés y Vilá. (1937g). "Ni paz ni fraternización con el enemigo". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 2

Pedro. (1937b). "A las mujeres y por la emancipación moral". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 2

Pedro. (1937b). "La educación de los niños y el obrar de los maestros". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 4

Pedro. (1937c). "Sugerencias anárquicas". Vibraciones, 3 de juliol, p. 4

Picapoll. (1937). "Los comentarios discretos de «Empordà Federal»". Vibraciones, 3 de juliol, p. 4

P. L. (1937). "Hace un año. Recordemos". Vibraciones, 10 de juliol, p. 1

Quim. (1937a). "De miliciano a soldado". Vibraciones, 5 de novembre, p. 4

Quim. (1937b). "Dos mundos frente a frente". Vibraciones, 24 de setembre, p. 3

Quim. (1937c). "Han pasado los bárbaros". Vibraciones, 9 de setembre, p. 2

Quim. (1937d). "Luchamos por la libertad". Vibraciones, 30 de juliol, pp. 1-2

Quim. (1937e). "Mi mejor amigo". Vibraciones, 6 d'agost, p. 3

Quim. (1937f). "Torroella de Montgrí". Villa confederal. Vibraciones, 23 de juny, p. 3

Quim. (1937g). "Una noche de tormenta". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 3

Reparaz de G. (1937). "La nueva conquista de España por los arios. Con ésta que intentan los italogermanos, van media docena". Vibraciones, 9 de setembre, p. 3

Ribas I. (1937a). "Hay que conocernos para saber quiénes somos y adónde vamos". Vibraciones, 10 de juliol, pp. 1, 4

Ribas I. (1937b). "Por la unidad de la CNT-UGT". Vibraciones, 10 de juliol, p. 1

Ribas I. (1937c). "Lo que queremos los anarquistas". Vibraciones, 20 d'agost, p. 1

Ribas J. (1937). "A los que combaten y al pueblo en general". Vibraciones, 3 de juliol, p. 4

Rivero Vera J. (1937). "Hay que reivindicar nuestra juventud". Vibraciones, 24 de setembre, p. 3

Sans Sicart J. (1937a). "Carta abierta a los compañeros de los sindicatos de la CNT del Alto Ampurdán". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 1

Sans Sicart J. (1937b). "Correspondencia grata". Vibraciones, 3 de juliol, p. 3

Sans Sicart J. (1937c). "El tiempo nos ha dado la razón". Vibraciones, 23 de juliol, p. 3

Sans Sicart J. (1937d). "Insensibles al dolor y al sufrimiento". Vibraciones, 3 de juliol, p. 3

Sans Sicart J. (1937e). "Juventud y cultura". Vibraciones, 19 de noviembre, p. 3

Sans Sicart J. (1937f). "Legislación sindical". Vibraciones, 5 de noviembre, p. 4

Sans Sicart J. (1937g). "Mientras nuestro compañero Sans puede responder de su recta actuación en la Delegación Comarcal de Abastos durante el mes de mayo, desde su puesto del frente, el aprovechado; desertor Casellas, del P.S.U.C, pasea su fanfarronería por Francia". Vibraciones, 30 de juliol, p. 1

Sans Sicart J. (1937h). "Por qué tenemos serenidad". Vibraciones, 9 de setembre, p. 1

Sans Sicart J. (1937i). "Reportajes de "Vibraciones". Como se desarrolla la colectividad de Pau". Vibraciones, 11 de juny, p. 3

Sans Sicart J. (1937j). "Un año en la España de Franco". Vibraciones, 6 d'agost, p. 3

Sans Sicart J. (1937k). "Un combatiente a las mujeres". Vibraciones, 24 de setembre, p. 4

Saus J. (1937). "Huesca evacuada. Afriman que Franco ha muerto". Vibraciones, 20 d'agost, p. 2

S.D.R. (1937). "El trabajo será la ley vital del nuevo régimen de vida". Vibraciones, 30 de juliol, p. 1

SILOC (1937). "Comorera ha hablado de Figueres". Vibraciones, 11 de juny, p. 2

Soler V. (1937a). "Horas de afirmación. El tono pesimista y negativo". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 4

Soler V. (1937b). "La propiedad". Vibraciones, 11 de juny, p. 1

Soler V. (1937c). "La violencia". Vibraciones, 23 de juny, p. 1

Soler V. (1937d). "Tareas del sindicato". Vibraciones, 1 d'octubre, p. 4

Soler V. (1937e). "Un llamamiento a la consciencia juvenil". Vibraciones, 9 de setembre, p. 1

Soler Turro, E. (1937). "Pueblo de Rosas escucha". Vibraciones, 30 de juliol, p. 2

Tracis. (1937a). "Alegres y confiados". Vibraciones, 3 de juliol, p. 4

Tracis. (1937b). "Dios lo quiso así". Vibraciones, 16 de juliol, p. 3

Tracis (1937c). "El obrero forjador de la nueva economía". Vibraciones, 24 de setembre, p. 1

Tracis. (1937d). "Fascismo y bolcheviquismo". Vibraciones, 6 d'agost, p. 4

Tracis. (1937e). "Mientras en Catalunya faltaba pan". Vibraciones, 23 de juliol, p. 3

Tracis. (1937f). "Por qué luchamos?". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 1

Tracis. (1937g). "Se asegura, con insistencia, que Franco a muerto". Vibraciones, 9 de setembre, p. 2

U.H.P (1937). "Frotándose las manos". Vibraciones, 23 de juny, p. 3

Urales F. (1937). "Por qué no se oye la voz de la cordialidad". Vibraciones, 27 d'agost, p. 2

Vila J. (1937a). "Alianza juvenil antifascista". Vibraciones, 5 de noviembre, p. 2

Vila J. (1937b). "La moral de la juventud en la retaguarda". Vibraciones, 24 de setembre, p. 2

Vila J. (1937c). "Los momentos actuales en las JJ.LL de Llansá". Vibraciones, 20 d'agost, p. 4

Vila J. (1937d). "Qué pasa en Llansá?". Vibraciones, 23 d'octubre, p. 3

Vicentet. (1937). "Vibraciones libertarias". Vibraciones, 6 d'agost, p. 2

Vilches M. (1937a). "Momentos difíciles". Vibraciones, 20 d'agost, p. 1

Vilches M. (1937b). "Unidad". Vibraciones, 9 de setembre, p. 2

9. Annexos

ANNEX A: DIPUTATS DEL CONSELL MUNICIPAL 16 D'OCTUBRE

REGIÓ II (Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès, La Selva)

Municipi	Data	ALT EMPORDÀ								Alcalde	Filiació	
		ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres			
Agullana ¹	17-X-36	4	4							3	Alfonso Rabasa Garrober	ASAO
Albanya	21-X-36	3	3						2		Pere Juanola Pujolar	ERC
l'Armentera ²	19-X-36				2				6		Edmon Armengol Quer	POUM
Avinyonet de Puigventós	19-X-36	3	3	2		1					Josep Fortias Monjonell	PSUC
Bàscara ³	24-X-36		6								Genís Serrat	CNT
Biure d'Empordà	17-X-36	3	3								Joan Budó Culubret	ERC
Boadella d'Empordà ⁴	20-X-36	3	6			2					Narcís Cantemp Andreu	ERC
Borrassà	17-X-36	3	3	2	1		1				Joan Serra Bonavia	ERC
Cabanelles	20-X-36	3	3	2	1	1					Àngel Argelès Congost	ERC
Cabanes	20-X-36	3	3			1					Josep Noguera Pomès	ERC
Cadaqués ⁵	14-X-36	3	3	2	1				2		Pere Canals Cabrisas	PSUC
Campmany ⁶	18-X-36	3	3	2	1						Josep Collgrós Traber	ERC
Cantallops ⁷	21-X-36					1			5	5	Vicenç Verdaguier Reynalt	CRF
Castelló d'Empúries	25-X-36	3		2		1					Josep Bordas de la Cuesta	ERC
Cistella ⁸	16-X-36	3	3								Isidre Clotas Dilmé	ERC
Colera	21-X-36	3	3		1	1			2		Josep Ricart Pujol	UGT
Darnius ⁹	22-X-36	3	4						4		Josep Donjó Callol	UGT
Dosquers ¹⁰	25-X-36						5				Miquel Torrent Paloma	UR
l'Escala ¹¹	26-I-37	3	3		1	1					Francesc Salvat Grané	ERC
Espolla	18-X-36	3		2		1					Joan Matalí March	PSUC
el Far d'Empordà	28-X-36	3	3			1					Francesc Roviras Martí	CNT
Figueres	16-X-36	6	6	4	2	2					Josep Viusà Camps	CNT
Fortià ¹²	20-X-36		4	3							Jaume Serra Frare	CNT
Garrigàs	15-X-36	3	3		1						Joan Campdelacreu Casals	CNT
Garriguella	20-X-36		3			1					Josep Sagaró Tocabens	UR
la Jonquera	18-X-36	3	3	2	1						Antoni Soler Llonch	ERC
Llançà	19-X-36	3	3	2	1	1					Pere Purcallas Salvà	ERC
Lladó ¹³	21-X-36	3		2	1	1	1				Salvador Seguí Juanola	ERC
Llers ¹⁴	21-X-36	5	1		3	1					Joan Martí Ribera	ERC
Maçanet de Cabrenys ¹⁵	15-X-36	3		3	1						Joaquim Bassó Planas	PSUC
Masarac ¹⁶	17-X-36	3	3	2					1		Pere Renant Reig	CNT
Mollet d'Empordà ¹⁷	18-X-36	3	3			3					Conrad Puig Ventós	ERC
Navata	16-X-36	3	3		1	1			2		Josep Font Gratacós	ERC
Ordis	19-X-36	3	3	2							Frederic Pujol Calmo	CNT
Palau de Sta. Eulàlia	16-X-36	3				1					Pere Llovera Roger	ERC
Palau-saverdera	17-X-36	3	3	2	1	1					Sebastià Cortada Bertran	ERC
Pau	27-X-36	3	3		1						Miquel Grau Solà	CNT
Pedret i Marçà	20-X-36	3		2	1	1					Esteve Arnall Portell	ERC
Peralada	23-X-36	3	3		1	1			2		Jaume Moré Rosell	ERC

Taula on s'exposen els diputats escollits per Figueres el 16 d'octubre de 1936 després de l'orde de la Generalitat de constituir els Consells municipals (Poza, 2002)

ANNEX B: L'ALÇA DELS QUEVIURES

RELACIÓN DE PRECIOS ANTES DEL 19 DE JULIO 1936	
Antes	Ahora (30 de julio 1937)
Patatas, 0'30 ptas. kilo.	Patatas, 0'70 ptas kilo.
Pan, 0'70 kilo.	Pan, 1'05 kilo.
Carne, 2' libra	Carne, 4'50 libra.
Arroz, 0'80 kilo.	Arroz, 1'30 kilo.
Aceite, 1'75 libra.	Aceite, 4'— litro
Vino, 0'35 litro.	Vino, 0'65 litro.
Garbanzos, 1'50 kilo.	Garbanzos, 3'50 kilo.
Bacalao, 0'70 libra.	Bacalao, 2'— libra.
Manteca de cerdo, 1'10 libra.	Manteca de cerdo, 4'50 libra.
Carbón, 2'50 arroba.	Carbón, 4'— arroba.
Alpargatas, 2'— par.	Alpargatas, 3'50 par.
Pantalones, 8'— pieza.	Pantalones, 13'— pieza.
Camisas, 8'— pieza.	Camisas, 12'— pieza.
Huevos, 3'— docena.	Huevos, 7'— docena.
Leche, 0'60 litro.	Leche, 1'20 litro.
Jabón, 1'20 kilo.	Jabón, 4'50 kilo.

Taula elaborada a partir de les dades extretes de l'article "La escandalosa alza de las subsistencias" (Anònim 35, 1937) on s'exposen la pujada dels preus respecte l'inici de la guerra

TRANSPORTES COLECTIVIZADOS C.N.T. Figueras

**Autos - taxis - Omnibus
Camiones**

Compañero: Si precisas algún servicio de automóvil acude a TRANSPORTES COLECTIVIZADOS C. N. T., teléfonos 207 y 76, a la parada de la Rambla o a la Federación Local C. N. T., Rambla, 20

Propaganda de serveis col·lectivitzats de Figueras (30.07.1937, p.2)

Leer las publicaciones de las Juventudes Libertarias es aprovechar el tiempo para forjarse una cultura libre de prejuicios

LEED LOS FOLLETOS:

"Para que la propaganda sea eficaz", por Felipe Aláiz.

"Juventud e Ideas", por Viroga.

"A los Campesinos", por Eliseo Reclus.

"Los Intelectuales en la Revolución", por J. Peirats.

PEDIRLOS AL SECRETARIADO DE PROPAGANDA DEL COMITE REGIONAL DE JUVENTUDES LIBERTARIAS DE CATALUÑA (Vía Durànti, 32 - 34, 3.º)

Propaganda publicacions llibertàries (19.11.1937, p.4)

a 19 DE JULIO

» 19 de julio de 1936. ¿Qué ha acaecido desde entonces? Desgraciadamente nos vemos en el triste trance de tener que decir que nos es imposible hacer la verdadera apología de estos doce meses, el temor, esta vez fundado, que el lápiz rojo deje en el vacío las demasiado ciertas realidades que España ha vivido desde aquella fecha memorable, hasta la actualidad. Sin embargo, a pesar de todo y en breves líneas, intentaremos comparar este 19 de julio que se nos echa encima, con el otro 19 de julio; el pasado; el que no se olvidará jamás; el que muy a pesar de los «nuevos revolucionarios», no se borrará de la mente del Pueblo.

El 19 de julio que entre las horas angustiosas de la terrible noche en que unos cobardes militares traidores al pueblo, la custodia del cual, se les había confiado, se rebelaron contra éste con el malvado propósito de aplastarle y humillarle bajo sus botas bañadas en sangre proletaria, amanecía una aurora de paz y justicia; y el pueblo consciente siempre de sus deberes, se disponía crear un nuevo estado de cosas que diera al traste con la negra existencia que llevara hasta entonces. Se crearon Comités antifascista integrados todos ellos por hombres netamente antifascistas, desde los cuales se iniciaba una era revolucionaria; una vida nueva; una marcha ascendente hacia las mejoras sociales por las que se había luchado siglos y más siglos. Estos Comités, nacidos del Pueblo mismo, cumplían fielmente el cometido que las ansias populares les dictaban. Estos Comités, representaron la verdadera revolución social.

Este número ha pasado por la censura

Article censurat "19 de julio" (Anònim 1, 1937)

Precio 15 céntimos

Vibraciones

Semanario del movimiento libertario del Alto Ampurdán

AÑO 1

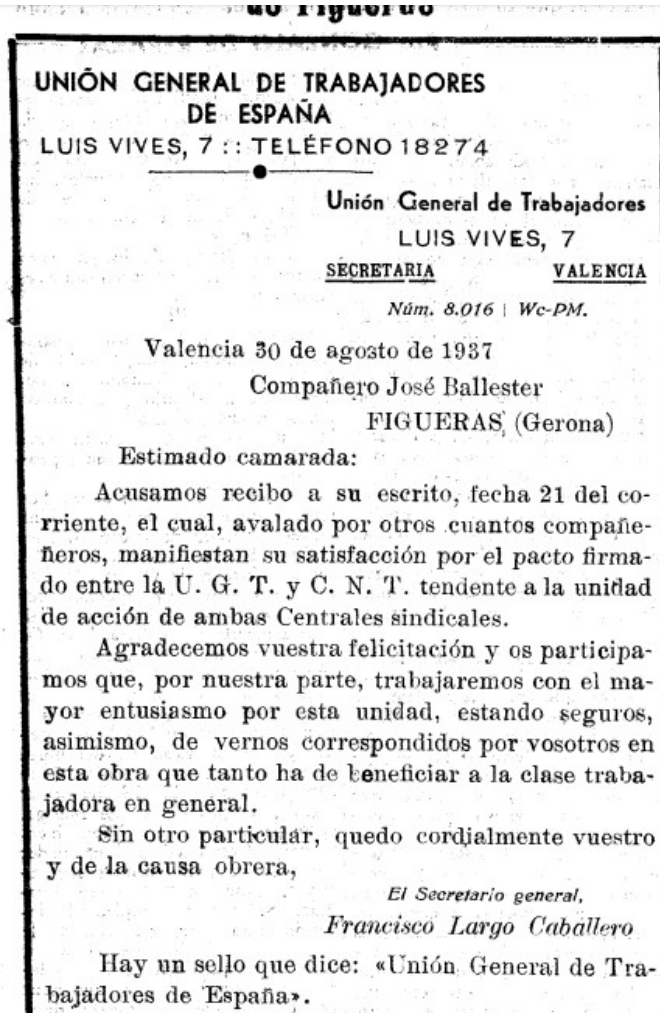
Figueras, 23 de julio de 1937

N.º 6

**ESTE NUMERO HA SIDO
VISADO POR LA
CENSURA**

Portada censurada n.º 6 (23 de juliol de 1937, p. 1)

ANNEX E: CARTA DE LARGO CABALLERO

Còpia de la carta escrita per Largo Caballero als companys antifeixistes de Figueres